

1. Ensi- ja turvakotien liitto	2
2. Vuosi 2008	3
3. Edunvalvonta ja vaikuttaminen	4
3.1 Vaikuttaminen	5
3.2 Tiedotus ja julkaisut	6
4. Kansalaisjärjestötoiminta	7
5. Kehittäminen ja asiantuntijuus	8
5.1 Vauvatyö	8
5.2 Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyö	12
5.3 Perhetyö	18
5.4 Miesten keskus	20
6. Hankkeet	21
6.1 Valtakunnallinen hoitojärjestelmä päihdeongelmaisille odottaville äideille ja vauvaperheille	21
6.2 Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa	23
6.3 Asiakastietojärjestelmä	23
7. Yhteistyöhankkeet	24
7.1 Kotimaiset	24
7.2 Kansainväliset	25
8. Hallinto ja henkilökunta	27
9. Talous	30
10. Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukka	31
11. Tulevat haasteet	32
Tuloslaskelma	34
Tase	35
Tilintarkastuskertomus	36
Liitteet	37

1. Ensi- ja turvakotien liitto

Ensi- ja turvakotien liiton tarkoitus on turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta ja perhettä sekä ehkäistä perheväkivaltaa. Liitto on perustettu vuonna 1945.

Liitto toimii jäsenyhdistystensä (28) yhdyselimenä ja kehittää yhdessä heidän kanssaan palveluyksiköiden toimintaa ja varainhankintaa. Liitto valvoo lasten ja perheiden etua vaikuttamalla sitä koskevaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja yleiseen mielipiteeseen.

Liiton strategiassa vuosiksi 2008–2011 todetaan, että liiton perustehtävä ei ole vuosien kuluessa muuttunut, mutta toimintaympäristö, toimintatavat ja työmenetelmät ovat. Liitto on oman alansa asiantuntija. Asiantuntijuutta rakennetaan tietoisesti yhdistämällä jäsenyhdistyksistä saatua kokemustietoa ja tutkimuksellista tietoa lastensuojelun tarvetta aiheuttavista elinolosuhteista, vauva- ja perhetyöstä, perhe- ja lähisuhdeväkivallasta, väkivallan kaikkien osapuolten auttamisesta sekä päihdeongelmista kärsivien äitien ja vauvaperheiden kuntoutuksesta.

Asiantuntijuutta käytetään vaikuttamistyössä ja haavoittuvissa oloissa elävien lasten ja perheiden etujen valvonnassa.

Liiton toiminta perustuu rohkeuteen, inhimillisyyteen, luottamukseen, tasa-arvoon ja turvallisuuteen.

2. Vuosi 2008

Kunnat yhdistyivät, sopimuskumppanit vaihtuivat

Suomalaisten hyvinvointi lisääntyi useiden raporttien ja selvitysten mukaan alkuvuodesta edelleen; terveys kohentui ja elintaso parani. Sama koski myös pienituloisia. Vastakkainen yhteiskunnallisen kehityksen suunta oli eriarvoisuuden lisääntyminen ja terveyden ja tuloerojen kasvun voimistuminen. Osalla väestöstä meni todella hyvin ja osalla todella huonosti. Lapsiperheiden köyhyyden vähentymisestä ei näkynyt merkkejä. Loppuvuodesta talouden suhdanneluvut kääntyivät voimakkaaseen laskuun ja huoli perheiden selviytymisestä työttömyyden, lomautusten ja irtisanomisten paineissa kasvoi.

Suurimmat toimintaympäristön muutokset liittyivät kunta- ja palvelurakennemuutoksen eli Paras-hankkeen etenemiseen eri puolilla maata. Jäsenyhdistyksistä kuului pitkin vuotta viestejä siitä, että ostopalveluneuvottelut kuntien kanssa olivat entistä vaikeampia, kun kuntarakenteet ovat muuttuneet. Neuvottelukumppanit olivat vaihtuneet ja kunnissa oli rahaa käytössä entistä vähemmän.

Osa kunnista pyrki tietoisesti tuottamaan lisää palveluita itse ja ostamaan niitä vähemmän esimerkiksi yhdistyksiltä. Osa taas halusi nimenomaan kehittää ostopalveluja. Alalla, jolla yhdistykset toimivat, oli toistaiseksi vähän kilpailua. Se johtuu ainakin osittain siitä, että paikkoja ja toimintamuotoja, jossa lapsi ja vanhempi saavat palvelua samanaikaisesti, oli harvassa.

Vaikka dramaattisia muutoksia palvelujen supistamiseksi ei tarvinnut tehdä, tilanteen epävarmuus vaikeutti yhdistysten palvelutuotannon pitkäjänteistä suunnittelua. Kehittämistyö ja kansalaisjärjestötoiminta olivat mahdollisia RAY:n tuella. Yhdistyksissä käynnistyi neljä uutta projektia, liitossa yksi.

Talous polki asiakkaiden tarpeita

Ristiriitaisia tilanteita syntyi, kun talouden ehdoilla toimivat kunnat edellyttivät nopeita muutoksia ja tuloksia asiakkaiden kuntoutumisessa, vaikka lähes kaikki asiakkaamme tarvitsevat pitkäkestoista ja suunnitelmallista auttamista, auttajien ketjun toimimista.

Muutama päivä turvakodissa ja pari avopalvelukäyntiä eivät vielä auta montakaan asiakasta perheväkivaltatilanteessa niin, että heillä olisi voimia tehdä elämässään perustavaa laatua olevia ratkaisuja. Ongelmien kasaantuminen ja sitä seuraava syrjäytymisen lisääntyminen vaikeuttivat vanhemmuuden jaksamista ja lasten kehityksen mukaisen hoidon turvaamista.

Päihdeongelmista eroon haluavaa, raskaana olevaa naista ei auteta parhaalla mahdollisella tavalla, jos kunta päätti sijoittaa hänet päihdeongelmien hoitoon erikoistuneeseen ensikotiin vasta, kun lapsi oli syntynyt. Asiakkaiden tarpeet ja taloudellisen tehokkuuden vaatimukset eivät tällöin kohtaa.

Järjestössä voi tulla autettavasta auttajaksi

Kansalaisjärjestönä liiton ja yhdistysten oli mahdollista auttaa syrjäytymisvaarassa olevia lapsiperheitä entistä paremmin, kun toimintaympäristö edellytti palvelutuotannon ja kansalais-toiminnan hallinnollisesti yhä selkeämpää erottamista toisistaan. Käytännössä järjestö voi yhdistää ammattiauttamisen eli palvelun ja osallisuuden vahvistamisen eli kansalaistoiminnan. Hyviä kokemuksia saatiin siitä, että asiakkaasta kasvoi vertaistukea antava yhdistyksessä toimiva jäsen. Tällainen on mahdollista järjestössä.

Vuosikertomus kuvaa liiton ja jäsenyhdistysten toimintaa tilastotietojen valossa ja arvioi tavoitteiden toteutumista ydin- ja tukitoimintojen osalta. Ydintä ovat edunvalvonta ja vaikuttaminen, kansalaisjärjestötoiminta sekä asiantuntijuus ja kehittäminen. Tukitoimintoja ovat päätöksenteko ja johtaminen, resurssien hallinta ja viestintä.

3. Vaikuttaminen ja edunvalvonta

Keskeinen edunvalvonnan tavoite oli Pidä kiinni -hoitojärjestelmän rahoituksen vaikiinnuttaminen. Raha-automaattiyhdistys on avustanut hoitojärjestelmän kehittämistä kymmenen vuotta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuoden alussa Raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen -nimisen työryhmän valmistelemaan rahoitusvastuun siirtämistä julkiselle hallinnolle.

Liitto vaikutti aktiivisesti työryhmän työn sisältöön sekä työryhmän jäsenenä että tuottamalla materiaalia vapaaehtoisen hoidon tuloksellisuudesta ja työmenetelmistä. Rahoitusvastuun siirtäminen julkiselle hallinnolle ei vielä onnistunut. RAY päätti toistaiseksi edelleen rahoittaa hoitojärjestelmää. Työ rahoituksen varmistamiseksi jatkuu.

Kuntavaaleissa vaadittiin työtä ja turvaa

Naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen viestintäkampanja Kotirauhaa alkoi. Euroopan neuvosto teki aloitteen kampanjalle, jonka ohjaus- ja viestintäryhmissä oli liiton edustajat. Kampanjalla heräteltiin nuoria miehiä havaitsemaan ja ehkäisemään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa perheissä ja lähipiirissä. Kampanjan aikana tuotettiin materiaalia lähisuhde- ja perheväkivallasta nettiin.

Kuntavaaleja varten yhdistyksille tehtiin materiaalia. Ehdokkailta vaadittiin lapsiperheiden vanhempien työllisyyspolkujen tukemista, voimavaroja perheväkivallan ehkäisyyn ja hoitoon sekä päihdeongelmaisten raskaana olevien naisten kohtaamisen osaamisen turvaamista.

Yhteistyössä Amnestyn kanssa pidettiin muutamalla paikkakunnalla vaalipaneeli ja kampanja, joissa kiinnitettiin huomiota naisiin kohdistuvan väkivallan vastustamiseen.

Turvakoteja pitäisi olla enemmän

Sisäisen turvallisuuden ohjelma (SM) valmistui keväällä ja siihen sisältyy muun muassa toimenpide-ehdotus turvakotitoiminnan tekemisestä valtakunnalliseksi ja niiden määrän lisäämisestä Euroopan neuvoston suositusten tasolle. Liiton edustaja osallistui Arjen turvallisuus -työryhmän työskentelyyn.

Ohjelman valmistuttua sisäministeriö perusti vielä järjestöjen ryhmän, joka seuraa niitä koskevien toimenpide-ehdotusten etenemistä valtionhallinnossa. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti vuoden lopussa selvityshenkilön turvakotitoiminnan nykytilan, määrän ja laadun, selvittämiseksi sekä toimenpide-ehdotusten tarkentamiseksi. Liiton edustaja on hankkeen ohjausryhmän jäsen.

3.1 Vaikuttamistoiminta

Viestintä tukee liiton tavoitteiden saavuttamista sen kaikilla toiminta-alueilla. Tiedotuksella ylläpidetään liiton ja sen jäsenjärjestöjen tunnettuutta ja luodaan oikea ja luotettava yhteisökuva.

Liitto järjesti jäsenyhdistysten kanssa tiedotustilaisuuksia vauvojen kaltoin kohtelusta, päihdeongelmaisten lapsiperheiden auttamisesta kotona, miesten auttamisesta ja turvakotipaikkojen riittämättömyydestä. Tilaisuudet järjestettiin yhdistysten toiminta-alueella, useimmiten yhteistyökumppaneille tarkoitetun seminaarin yhteydessä. 13 tiedotustilaisuuteen osallistui yhteensä 57 toimittajaa.

Vauvan kaltoin kohtelu on aina hätämerkki vanhempien voimavarojen hiipumisesta ja neuvottomuudesta. Tiedotuksen viesti oli, että ensikotien taito tunnistaa kaltoin kohtelun merkit vauvassa ehkäisee väkivaltaa. Aihetta käsiteltiin vuoden aikana kolme kertaa television pääuutislähetyksissä ja useissa alueellisissa televisiolähetyksissä ja radio-ohjelmissa. Siitä kirjoitettiin kymmeniä lehtiartikkeleita.

Totisesti toisenlainen elämä -projektissa saatiin hyviä kokemuksia päihdeongelmaisten perheiden auttamisesta kotona riittävän aikaisin, riittävän paljon ja riittävän pitkään. Oikein ajoitetulla työllä voitiin välttää huostaanottoja. Aihetta käsiteltiin kerran television pääuutisissa, useissa radio-ohjelmissa ja kymmenissä lehtiartikkeleissa.

Miesten kanssa tehtävästä työstä järjestettiin kaksi alueellista tiedotustilaisuutta ja turvakotipaikkojen riittämättömyydestä yksi tiedotustilaisuus yhdessä Amnesty ry:n kanssa. Turvakoteja koskevassa tiedotustilaisuudessa muistutettiin kunnallisvaalien alla siitä, että perheen arkiseen turvallisuuteen vaikuttavat ratkaisut tehdään kunnissa.

Liiton näkyvyyttä tiedotusvälineissä seurasi Cision Oy:n julkisuusseuranta. Liiton ja jäsenyhdistysten toimintaan liittyviä artikkeleja julkaistiin vuonna 2008 yli 1000, mikä on reilut 200 enemmän kuin edellisenä vuonna.

Liiton internetsivuilla oli kävijöitä noin 10 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Ensimmäistä kertaa kävijöitä oli yli 60 000.

Kansanedustajat osallistuivat väkivallan vastaiseen tempaukseen

Kaikkiaan 140 kansanedustajaa osallistui parisuhdeväkivallan vastaiseen tempaukseen huhtikuussa. Kansanedustajat painoivat kädenjälkensä valkoiseen lakanaan parisuhdeväkivallan vastustamisen symbolina.

Tempauksen avasi puhe mies Sauli Niinistö. Hän haastoi samalla ryhmäpuheenjohtajat ja kansanedustajat seuraamaan esimerkkiä ja painamaan oman kädenjälkensä Kansanedustajat parisuhdeväkivaltaa vastaan -lauseen alle.

Lakanatempaus toteutettiin yhdessä Väestöliiton vetämän Kotirauhaa-kampanjan kanssa. Muutamat liiton jäsenyhdistykset

järjestivät vastaavan kampanjan oman kotikuntansa päättäjäille kunnallisvaalien yhteydessä.

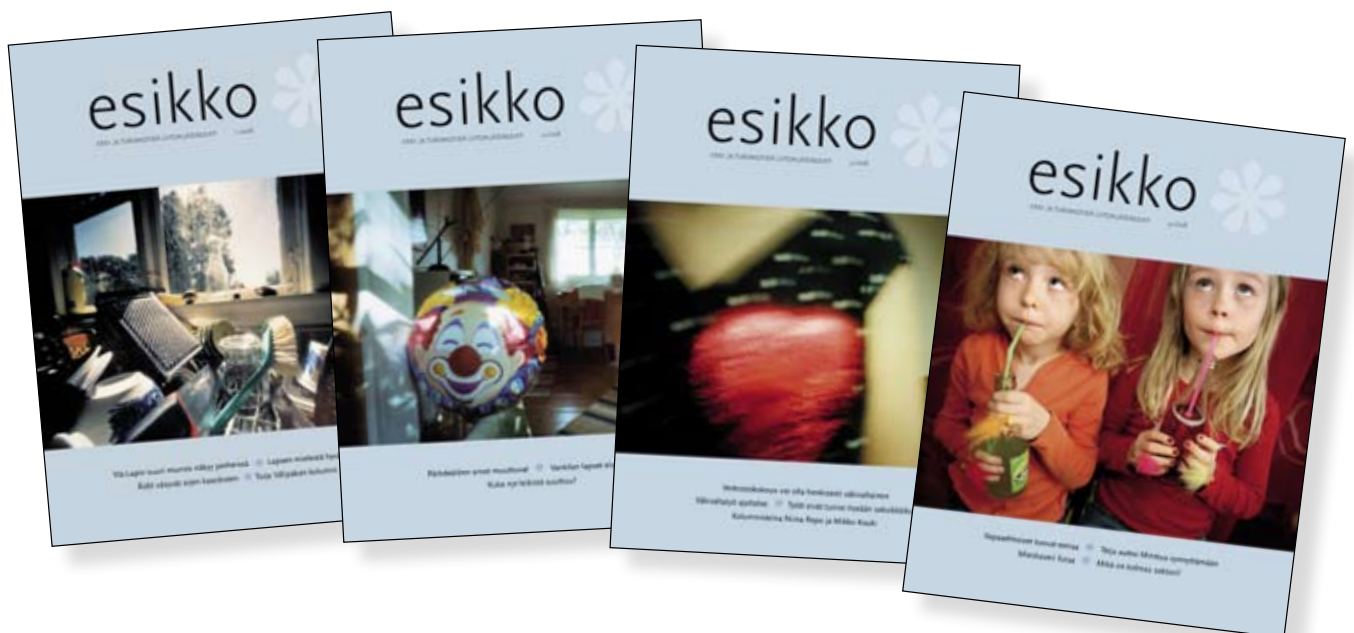
3.2 Tiedotus ja julkaisut

Esikko-lehden tavoite on tukea liiton vaikuttamistoimintaa ja pitää yhteyttä jäsenistöön.

Esikko-lehteä julkaistiin vuoden aikana neljä numeroa, yhteensä noin 140 sivua toimitettua aineistoa. Lehtien teemat olivat koti ja paikallisuus; päihteet ja lapsiperheet; väkivalta ja vapaaehtoistyö. Lehtien teemat olivat aiempia vuosia väljemmät, koko lehti ei siis käsitellyt teemaa. Tarkoitus on antaa suhteellisen harvoin ilmestyvässä lehdessä tilaa monenlaisille uutisille ja tukea joustavasti liiton toimintaa. Lehdissä oli laajahko pääjuttu ja sitä tukevia artikkeleita. Lehden painos oli 7000 kappaletta, paitsi vapaaehtoistyöstä ja kansalaistoiminnasta kertovan lehden, jonka painos oli 7600 kappaletta. Painokset käytettiin loppuun. Lehti sai palautetta, jonka mukaan se on aiempaa kiinnostavampi ja kertoo ajankohtaisista aiheista. Toisaalta hajanaisten lehden peruutusten perusteella osoitteiston tarkistaminen olisi tarpeen. Lehden ulkoasun suurin muutos oli kannen kuvataideteosten vaihtuminen Lena Johanssonin neulanreikävalotuksella ottamiin kuviin. Lehteä rohkaistiin jatkamaan kantaa ottavampaan ja nuorekkaampaan suuntaan sekä ulkoasun että sisällön suhteen. Kolumnisteina vierailivat kirjailijat Tuija Välipakka, Niina Repo ja Mikko Kouki.

Tiiviitä raportteja työstä

Julkaisujen tavoite on kertoa liiton projektien ja muun toiminnan tuloksista muille sosiaalialalla toimiville, jäsenyhdistyksille, opiskelijoille, rahoittajille ja muille kiinnostuneille. Vuoden aikana julkaistiin kolme raporttia, yksi julkaisusarjan kirja ja kuvitettu satukirja. Julkaisuista kerrotaan toimintamuotojen yhteydessä.

4. Kansalaisjärjestötoiminta

Liiton kansalaisjärjestötoiminnan tarkoitus on tukea jäsenyhdistyksiä toimivien rakenteiden ja kansalaistoiminnan sisällön kehittämisessä.

Kohderyhmiä ovat jäsenyhdistysten luottamushenkilöt, työntekijät ja jäsenet, mutta myös koko palvelujärjestelmä. Kansalaisjärjestötoiminnasta vastaa liittohallituksen ja toiminnanjohtajan lisäksi järjestöpäällikkö.

Jäsenyhdistysten kansalaistoiminnan tavoite on tarjota kansalaisille kokemus osallisuudesta ja mahdollisuus yhteisten asioiden hoitamiseen. Erityisen tärkeää on, että palveluidemme käyttäjät voivat toimia mahdollisimman täysivaltaisina kansalaisina yhdistyksissämme, mutta myös muut vapaaehtoiset on tärkeää ottaa vastaan. Ammattityön ja kansalaistoiminnan päämäärien tulee olla yhteneväisiä.

Noin puolessa jäsenyhdistyksistämme toimi vertaisryhmiä. Muuta kansalaistoimintaa olivat esimerkiksi synnytystukihenkilöiden toiminta, lasten yökylätoiminta, mummit, retket, leirit ja osa tiedotus-, vaikuttamis- ja varainhankintatoiminta.

Liiton jäsenyhdistyksissä oli yhteensä 4085 jäsentä. Luottamushenkilöitä oli 240 ja heidän lisäksi muita vapaaehtoisia oli toiminnassa mukana 730.

Kansalaistoiminnan säännölliset työkokoukset alkoivat

Liitto järjesti toimintavuonna jäsenyhdistyksille kaksiosaisen vapaaehtoistoiminnan kouluttajakoulutuksen. Koulutuksen tavoite oli etsiä ja vahvistaa jäsenyhdistysten kanssa niiden perustehtäviä sekä vapaaehtoistyön muotoja. Työkokouksiin osallistui 17 henkilöä 15 eri jäsenyhdistyksestä. Suurin osa yhdistyksistä toimitti kouluttajille etukäteen oman suunnitelmansa vapaaehtoistyönsä kehittämisestä. Muiden yhdistysten ja liiton edustajat evästivät suunnitelmien tekijöitä niiden edelleen kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Osallistujat toivoivat palautteissaan jatkoa yhteiselle keskustelulle. He olivat kokeneet tapaamisten virittäneen uutta ajattelua ja rohkaisseen. Prosessia päätettiin yhteistuumiin jatkaa siten, että kansalaistoiminnan työkokouksia järjestetään jatkossa säännöllisesti kahdesti vuodessa.

Yhdessä Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n kanssa toteutettiin tulevaisuuspäivä, jossa erityisesti pohdittiin kansalaistoiminnan vahvistamista osana yhdistyksen työtä. Päivään osallistui sekä luottamushenkilöitä että yhdistyksen koko henkilökunta. Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry:n, Kanta-Hämeen perhetyön kehittämisyhdistys ry:n, Lapsen Kengissä ry:n sekä Turun ensi- ja turvakoti ry:n järjestämissä tilaisuuksissa keskusteltiin pienimuotoisemmin kansalaistoiminnan kehittämisestä.

Tavoite saada liitolle kannatusjäseniä ei täytynyt. Lapsen oikeuksien päivänä osallistuttiin muiden lastensuojelujärjestöjen kanssa yhteisiin tilaisuuksiin.

Perinnetieto talteen

Ensi- ja turvakotityön perinnetiedon kerääminen aloitettiin haastatteleamalla liiton kultaisen kunniamerkin saaneet. Heitä oli seitsemässä jäsenyhdistyksessä yhteensä yhdeksän.

VTT Antti Häkkinen koulutti yhteensä kuusi jäsenyhdistysten vapaaehtoista tekemään haastattelut.

Suurin osa aiotuista teemahaastatteluista saatiin valmiiksi vuoden aikana. Haastattelupuhe tallennettiin, seuraavaksi se litteroidaan ja analysoidaan. Haastatteluista laaditaan raportti. Perinnetiedon kerääminen voitiin aloittaa, kun Kansan Sivistysrahastoon kuuluva Työväen Kukkasrahasto myönsi siihen apurahan.

Liiton jäsenlehti Esikon vuoden neljännen numeron teemana oli vapaaehtoistyö. Lehdessä kerrottiin kansalaistoiminnan tekijöistä ja ajankohtaisista haasteista. Kansalaistoiminnan termien esittelyllä luotiin raameja yhteiselle keskustelulle.

5. Kehittäminen ja asiantuntijuus

5.1 Vauvatyö

Vuonna 2008 Suomessa syntyi 59 515 lasta. Viimeisimmän tilastotiedon mukaan kodin ulkopuolelle sijoitettuja 0–1-vuotiaita vauvoja ja pikkulapsia oli samaan aikaan 661. Liiton ja sen koordinoiman vauvatyön asiakkaina oli noin 1000 vauvaa. Jäsenyhdistysten asiakasperheet, joilla on vauva, tarvitsevat usein pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista tukea ylisukupolvisten ongelmien ehkäisemiseen ja katkaisemiseen. Liiton vauvatyön eri hankkeet ja toiminnot ovat tehneet runsaasti yhteistyötä, mikä on osaltaan kehittänyt työmuotoja ja vahvistanut osaamista myös jäsenyhdistyksissä.

Apua tarvitaan mielenterveysongelmiin ja arjen hallintaan

Ensikodit on tarkoitettu yksilöllistä ja vahvaa tukea tarvitseville vauvaperheille. Apua tarvitaan, kun perheessä on esimerkiksi mielenterveys- tai päihdeongelmia tai arjen asioiden hoitaminen ei suju. Vuonna 2008 yksi tärkeimmistä syistä tulla ensikotiin oli vanhempien mielenterveysongelmat, esimerkiksi masennus. Vaikeimmillaan äideillä oli psykoottisia oireita. Muita syitä ensikotiin tulon olivat tuen tarve vauvan hoidossa ja puutteet vuorovaikutustaidoissa vauvan kanssa. Lähes kaikki vanhemmat olivat kokeneet väkivaltaa.

Asiakkaiden ongelmat vaikeutuivat edelleen koko ajan ja osa asiakkaista sai apua liian myöhään. Kaikki vanhemmat eivät kuntoutuneet riittävästi vanhemmuuteen, mutta myös vaikeista lähtökohdista saattoi päästä kiinni perhe-elämään. Joillakin vanhemmilla muutos parempaan alkoi, mutta heidän hoitoaikansa ei riittänyt kuntoutumiseen.

Ensikodin normaaliin vauvaperheen arkeen perustuva vakauttamistyö tuki monia asiakasperheitä hyvin. Vauvojen normaalia kehittymistä tukivat työn eri tasot; vanhemmuuden vahvistaminen ja vauvan riittävän hoidon turvaaminen ympäri vuorokauden. Ensikodissa olleet vauvat kehittyivät normaalisti turvallisissa olosuhteissa ja huostaan otetut vauvat olivat kyvykkäitä kiintymyssuhteeseen sijaisperheissä.

Ensikodit 2008

Yhdistys	Paikat	Hoitovrk	Naisia	Miehiä	Lapsia	Yhteensä
Helsingin ensikoti ry	20	14 177	55	9	55	119
Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry (Jyväskylä)	5	4 028	23	10	26	59
Kokkolan ensi- ja turvakoti ry	2	960	13	5	18	36
Lahden ensi- ja turvakoti ry	5	3 498	20	5	7	32
Lapin ensi- ja turvakoti ry (Rovaniemi)	5	2 427	29	8	35	72
Oulun ensi- ja turvakoti ry	5	2 638	30	9	12	51
Raahen ensi- ja turvakoti ry	1	872	5	2	5	12
Tampereen ensi- ja turvakoti ry	3	1 242	10	4	2	16
Turun ensi- ja turvakoti ry	6	7 386	24	7	5	36
Vaasan ensi- ja turvakoti ry	1	837	6			6
Vuoksenlaakson ensi- ja turvakoti ry (Imatra)						
Yhteensä	53	38 065	215	59	165	439
Yhteensä 2007	72	35 832	213	47	192	452

Ensikodissa oloaika piteni

Jäsenyhdistykset ylläpitävät 11 ensikotia, joissa kertomusvuonna oli asiakkaina 215 äitiä, 213 lasta ja 59 isää. Ensikotien hoitovuorokaudet lisääntyivät edelleen. Edellisvuoteen verrattuna lisäystä oli 2233 vuorokautta eli 6,2 prosenttia. Vuoteen 2006 verrattuna lisäystä oli 20 prosenttia.

Vauvoista 98 tuli ensikotiin alle kuukauden ikäisinä. Neljännes äideistä tuli ensikotiin raskausaikana, osuus on sama kuin edellisenäkin vuonna. Raskausaikana aloitettu työ edisti hyvän suhteen kehittymistä vauvan ja vanhemman välille. Ensikodissa olleiden isien määrä lisääntyi selvästi ja heidän vanhemmuuttaan vauvan isänä tuettiin. Alaikäisten äitien määrä väheni edelleen 9 prosenttiin.

Vauvana elämä alkaa -projekti vahvisti vauvaperhetyötä

Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamassa Vauvana elämä alkaa -projektissa kehitettiin ja vahvistettiin ensikodeissa tehtävää vaativaa vauvaperhetyötä. Kaikki ensikodit olivat mukana hankkeessa. Projektin tavoitteita ovat ensikotien perusvauvatyön vahvistaminen, erityishoidon tarpeessa olevien vauvojen tunnistaminen ja hoitomenetelmien kehittäminen, moniongelmaisten vanhempien kanssa tehtävän työn kehittäminen sekä vauvan asiakkuuden ja näkökulman vahvistaminen lastensuojelun työkäytännöissä.

Ensikotiin tulevista vauvoista joka neljättä on kaltoinkohdeltu

Ensikotiin tulevista vauvoista joka neljäs on kokenut kehitystä haittaavaa kaltoinkohtelua. Huono kohtelu on hoidon laiminlyöntiä, mutta myös vauvan yksin jättämistä tai henkistä ja fyysistä väkivaltaa.

Vauvan kaltoinkohtelu on aina merkki vanhempien voimavarojen ja keinojen hiipumisesta. Häätä saattaa kärjistyä väkivallaksi vauvaa kohtaan. Usein vanhemmilla on pitkään ollut vakavia ongelmia, esimerkiksi päihde- tai mielenterveysongelmia. Riski vauvan pahoinpitelymiseen on suurempi, jos vanhempia itseään on lapsena kohdeltu kaltoin. Myös perheen huono sosiaalinen tilanne, raskauteen ja synnytykseen liittyvät ongelmat tai lapsen itkuisuus ovat riskitekijöitä.

Kaltoinkohtelun tunnistaminen on ensimmäinen askel tilanteeseen puuttumiseen ja vauvan

ja perheen auttamiseen. Vauvan kaltoin kohtelun tunnistaminen on kuitenkin vaikeaa. Ensikotiinkin tullaan usein muista syistä, kuten äidin puutteellisten arjen taitojen vuoksi, ja vauvan kaltoin kohtelu tulee ilmi ensikodissa. Äitiys- ja lastenneuvoloiden terveydenhoitajat ovat avainasemassa, koska he voivat tunnistaa vauvaperheiden tuen tarpeen,

kunhan heillä on mahdollisuus tavata perhettä riittävän usein. Liitto järjesti yhdessä jäsenyhdistysten kanssa kuusi Vauvan kaltoinkohtelu ja ensikodissa tehtävä vaativa vauvaperhetyö – koulutuspäivää, joihin osallistui lähes tuhat sosiaali- ja terveysalan ammattilaisista tai alalle opiskelevaa.

Projektin sisäisissä koulutuspäivissä käsiteltiin moniongelmaisten traumatisoituneiden vanhempien kanssa työskentelyä ja vauvaan kohdistuvaa kaltoin kohtelua. Perusvauvatyön ja omien hankkeiden kehittäminen ensikodeissa jatkui. Hankkeita tuettiin käymällä yhdistyksissä.

Projekti järjesti seitsemän koulutusseminaaria ensikotipaikkakunnilla: Tampereella, Turussa, Vaasassa, Raahessa, Lahdessa, Helsingissä ja Oulussa. Seminaareissa puhuttiin vauvoihin kohdistuvasta kaltoin kohtelusta, sen vaikutuksesta vauvan kehitykseen ja vaativasta vauvaperhetyöstä ensikodeissa. Palaute seminaareista oli hyvää, niistä saatiin valmiuksia kaltoin kohtelun tunnistamiseen ja siihen puuttumiseen. Oulussa seminaari kokosi yhteen paikallisia virkamiehiä, kunnan päättäjiä ja yhteistyökumppaneita. Alueellisen vauvatyön yhteinen suunnittelu siellä onnistui ja jatkuu. Seminaarit saivat myös runsaasti julkisuutta tiedotusvälineissä. Tilaisuuksiin osallistui yli 800 yhteistyökumppania.

Projektin ohjausryhmä tutustui marraskuussa Pietarissa Malenkaja Mama -ensikotiin, vammaisten lasten tukisäätiö Gaordiaan, Varhaisen tuen keskuksen ja Korchak-keskuksen. Tutkiva ja kehittävä työote sekä resurssit ja asiakastarpeet huomioiva toimintatapa olivat antoisia näkökulmia ensikotien asiakastyöhön.

Muu vaativa vauvaperhetyö

Päiväryhmät eli alueellinen perhekuntoutus on 0–2-vuotiaiden lasten perheille tarkoitettua ryhmätoimintaa. Ryhmillä tuetaan vauvaperheiden arkea ja voimavaroja ja lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta. Ryhmään kuuluu neljästä kuuteen äitiä lapsineen ja siinä keskitytään vauvan tarpeiden tunnistamiseen ja niihin vastaamiseen. Työssä yhdistyvät ammatillinen tuki ja vertaistuki. Päiväryhmissä oli vuoden aikana 92 äitiä ja 107 lasta.

Päiväryhmiä järjesti kahdeksan yhdistystä. Etelä-Karjalan perhetyön kehittämisyhdistys aloitti uutena ryhmien pidon.

Perhekuntoutuskursseja, jotka ovat osa alueellista perhekuntoutusta, järjestettiin yhteensä yhdeksän liiton koulutuskeskus Sopukassa Sipoossa. Kurssit olivat tiiviitä viiden päivän jaksoja.

Baby blues -toiminta auttoi uupuneita ja masentuneita vauvaperheiden vanhempia. Liiton koordinoimaa toimintaa oli seitsemässä jäsenyhdistyksessä. Toiminnan laajuus vaihteli yhden työntekijän avopalvelutoiminnasta intensiiviseen hoitoon laitoksessa. Erimuotoisessa Baby blues -toiminnassa oli vuoden aikana 394 vauvaa. Vauvojen unikoulua ja apua unen rytmittämiseen sai myös muista ensikotiyhdistyksistä.

Joissakin yhdistyksissä Baby blues -ryhmien toisen vetäjän löytyminen yhteistyökumppaneista oli pulmallista. Toisissa yhteistyö on vakiintunut. Erityisiä haasteita olivat avun tarvitsijoiden yhteydenottojen lisääntyminen ja monimutkaiset elämäntilanteet.

Alma-keskus on vaativan vauvatyön kehittämissyksikkö, joka pyrkii tuottamaan työmenetelmiä, joita voi soveltaa niin vaativan kuin ennaltaehkäisevän lasten suojelun työmuotoihin.

Alma-keskuksen rakenne ja resurssit muuttuivat, kun viiden työntekijän tiimi muuttui kolmen hengen tiimiksi, johon kuului vauvatyön tutkija-kehittäjä ja kaksi vauvaperhetyöntekijää. Almasta tuli osa liiton toimintaa ja muut taustajärjestöt jäivät pois. Kehittämistyötä tehtiin Alma-keskuksen omana vauvaperhetyönä sekä muita vauvatyön työmuotoja konsultoimalla ja kouluttamalla.

Perhekuntoutuskurssit

perheitä: 63

aikuisia: 78

lapsia: 90

Asiakkuuksia rajattiin tietoisesti ja uudet asiakkuudet aloitettiin jo vauvan odotusvaiheesta. Vuoden aikana kohdattiin 20 perhettä. Näissä jommallakummalla vanhemmalla oli vanhemmuutta ja vauvan hyvinvointia kuormittava vakava mielenterveysongelma.

Alma-keskus vakiinnutti näkyvyytensä kaikkiin neuvoloihin ja kirjastoihin jaetavassa Neuvola ja kouluterveys -lehdessä. Alma-aukeamalla on käsitelty vakavia vauvateemoja, kuten laiminlyönnin tunnistamista ja vanhempien masennuksen vaikutusta vauvaan. Vauvan ääntä etsimässä -julkaisun käsikirjoitus valmistui, kirja julkaistaan vuonna 2009.

Liitto lopetti **vauvaperhetyön konsultaatioryhmän**, joka oli toiminut Stakesin Sosiaaliportti-palvelussa. Sosiaaliportti on sosiaalialan ammattilaisille suunnattu internet-palvelu, jossa eri alojen asiantuntijat vastaavat lähetettyihin kysymyksiin. Vauvaperhetyöhön ei juuri tullut kysymyksiä, joten jatkaminen ei ollut mielekäästä.

Doula tukee synnytyksessä

Teija Lähdeaho toimii vapaaehtoisena synnyttävien äitien tukihenkilönä eli doulana. Kahdeksan vuoden aikana hän on ollut mukana reilussa kahdessakymmenessä synnytyksessä. Teijan ensimmäinen ”doula-vauva” on jo koulussa, uusin tulokas syntyi sateiseen sunnuntaiaamuun marraskuussa.

Helsingin ensikoti välittää ja kouluttaa doulia pääkaupunkiseu-

dulla. Vapaaehtoiset vaihtavat kokemuksia doula-illoissa kerran kuukaudessa ja miettivät, kuka paristakymmenestä vapaaehtoisesta olisi sopiva apu kullekin synnyttäjälle. Äitien toivomuksia kysytään jo, kun he pyytävät doulaa.

Luka Hukkasen synnytyksessä Teija Lähdeaho näki kättilöstä, että tilanne oli käymässä vakavaksi, kun äidin **Minttu Hukkasen** voimat lop-

puivat ponnistusvaiheessa. Kättilö ja doula kannustivat äidin vielä töihin ja lopulta vauva syntyi terveenä.

– Äidille jäi hyvä mieli, ja poika on terve. Hyvin hoidettu juttu, Minttu Hukkanen kiittelee Teija Lähdeahoa.

Lyhennelmä Esikko-lehdessä 4/2008 ilmentyneestä jutusta. Teksti: Jaana Laitinen, kuva Nina Dodd.

5.2. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyö

Liiton väkivaltatyön tavoite on perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen sekä väkivaltaa kokeneiden ja sitä käyttäneiden lasten, naisten ja miesten auttaminen. Liitto toteuttaa tätä perustehtävää yhteistyössä jäsenyhdistystensä kanssa.

Liiton perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyöhön kuuluvat turvakodeissa ja niiden avopalveluissa lasten, naisten ja miesten kanssa tehtävän työn sekä tapaamispaikkatoiminnan koordinaatio, verkossa auttava Nettiturvakoti sekä kehittämishankkeet. Toimintavuonna väkivaltatyön hankkeita olivat MIINA – väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen -projekti (2008–2012), Katkaise ketju -hanke (2007–2009) sekä Vaiettu naiseus -hanke (2004–2008).

Turvakodit tarjosivat ammatillista kriisiapua perheväkivallan ja sen uhan alla eläville. Turvakotityön tavoite oli väkivaltakierteen katkaiseminen, väkivallan aiheuttamien kriisien hoitaminen sekä väkivallan ja siitä johtuvien haittojen syvenemisen ehkäiseminen. Lähtökohta oli lapsen edun turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Erityistä huomiota kiinnitettiin väkivallan todistajina tai sen kohteina olleiden lasten auttamiseen. Avopalvelut tarjosivat pitkäaikaista ammatillista tukea väkivallan aiheuttaman tilanteen ratkaisemiseksi ja kriisistä selviytymiseksi. Myös vanhemmuutta tuettiin.

Jäsenyhdistykset ylläpitivät eri puolella Suomea 14 turvakotia, joissa oli 88 perhepaikkaa. Suomen turvakotipaikoista noin 80 prosenttia on liiton jäsenyhdistysten turvakodeissa. Turvakotipalveluja käytti 130 eri kuntaa. Määrä on hieman pienempi kuin vuotta aiemmin.

Turvakotien apua hakivat 20–40-vuotiaat naiset

Turvakotien asiakkaina vuonna 2008 oli 1 152 naista, 1 359 alle 18-vuotiasta lasta ja 70 miestä. Heitä oli suurin piirtein saman verran kuin vuotta aiemminkin. Naisten väkivaltaisuudesta käyty keskustelu ei toistaiseksi vaikuttanut miesten hakeutumiseen turvakoteihin vaan valtaosa asiakkaista on edelleen naisia lapsineen. Hoitovuorokausia kertyi 40 458, suurin piirtein yhtä paljon kuin edellisellä vuonna. Turvakotien asiakkaina olleiden naisten suurimmat ikäryhmät olivat 20–30-vuotiaat ja

Turvakodit 2008

Yhdistys	Paikat	Hoitovrk	Naisia	Miehiä	Lapsia	Yhteensä
Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry (Jyväskylä)	3	1 828	31		54	85
Kokkolan ensi- ja turvakoti ry	3	876	17	3	28	48
Lahden ensi- ja turvakoti ry	4	2 522	83	4	81	168
Lapin ensi- ja turvakoti ry (Rovaniemi)	7	2 238	59	14	146	219
Naisten Apu Espoossa ry	11	6 956	171		208	379
Oulun ensi- ja turvakoti ry	8	1 245	117	6	121	244
Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry	4	1 046	69	4	42	115
Pääkaupungin Turvakoti ry	10	7 396	158	3	200	361
Raahen ensi- ja turvakoti ry	3	190	6	2	10	18
Tampereen ensi- ja turvakoti ry	8	6 327	123	7	191	321
Turun ensi- ja turvakoti ry	10	4 839	168	23	179	370
Vaasan ensi- ja turvakoti ry	4	1 125	43		45	88
Vantaan turvakoti ry	10	3 470	84		113	197
Vuoksenlaakso ensi- ja turvakoti ry (Imatra)	3	400	23	4	18	45
Yhteensä	88	40 458	1 152	70	1 436	2 658
Yhteensä 2007	91	40 623	1 146	57	1 428	2 631

31–40-vuotiaat. Ikäryhmät eivät juuri poikenneet toisistaan, eikä ikäjakauma edellisestä vuodesta. Turvakotien apua tarvitsivat suomea äidinkielenään puhuvien lisäksi 39 eri äidinkielen puhujat.

Tärkeät laatukriteerit

Väkivaltatyön koulutus yhdistysten työntekijöille (2007–2009) jatkui toimintavuonna. Koulutuksessa väkivaltatyötä käsitellään sekä lasten, naisten että miesten kanssa työskentelyn näkökulmasta. Se luo perustaa työskennellä integroidusti väkivallan eri osapuolien kanssa. Koulukseen osallistui 28 työntekijää, jotka työskentelivät lasten, naisten ja miesten kanssa laitos- tai avohuollossa 16 jäsenyhdistyksessä.

Turvakodeissa ja väkivaltatyötä tekevissä avopalveluyksiköissä tehdyn selvityksen mukaan, liiton ja jäsenyhdistysten yhteisten väkivaltatyön laatukriteerien tuottaminen oli ollut tärkeää, koska ne rakentavat työlle yhteistä pohjaa.

Satuviitta auttaa perheväkivaltaa kokeneita lapsia

Satuviitta-kirja tehtiin työvälineeksi perheväkivaltaa kokeneiden lasten auttamisessa. Joulukuussa julkaistu satukirja keskittyy tunteisiin, joita kaltoin kohdeltu lapsi joutuu käsittelemään. *Satuviitta* uskoo sadun voimaan, taikaan, joka auttaa lasta käsittelemään vaikeita kokemuksiaan. Tarinoita tukee upea kuvitus.

– Saduissa kerrotaan onnistumisista ja ongelmien ratkaisista, jotka todellisuudessa näyttävät lapsen elämästä puuttuvan. Sadun tarjoamat mahdollisuudet ilahduttavat, rohkaisevat ja lohduttavat, sanoo kirjan toimittanut kasvatustieteiden tohtori, satujen tutkija **Hilkka Ylönen**.

Kirjassa on niin suosittujen nykykirjailijoiden **Hannele Huovin** ja **Leena Laulajaisen** satuja kuin Grimmin veljesten satuklassikoita. Reilusta kahdestakymmenestä sadusta puolet on käänneksiä, suurin osa **Kaija Pakkasen** suomentamia. Kirjan upean kuvituksen teki taiteen maisteri, lasten- ja nuortenkirjojen kuvittaja **Sari Airola**.

Mitä mieltä? Mitä mieltä!

Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä

Mitä mieltä? Mitä mieltä! kertoo, mitä lapset ja nuoret vastasivat, kun heiltä kysyttiin, miten lasten ja heidän perheidensä mahdollinen avun tarve parhaiten saataisiin selville ja mikä parhaiten auttaa?

Uuden lastensuojelulain mukaan lapsilla on oikeus osallistua paitsi itseään koskevien asioiden käsittelyyn, myös lapsille tarkoitettujen palveluiden kehittämiseen. **Mikko Orasen** raportti on osa sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun kehittämishjelmaa.

Yleisarvio oli, että suurimmassa osassa yhdistyksiä kriteerit toteutuivat varsin hyvin. Ilmi kävivät kuitenkin myös joskus hyvinkin suuret yhdistysten ja yksiköiden väliset työskentelytapojen erot. Erot liittyivät osittain eroihin paikkakuntien palvelujärjestelmissä. Esimerkiksi kunnan lastensuojelun toimintatapa vaikuttaa suoraan siihen, kuinka paljon aikaa turvakodilla on mahdollisuus käyttää asiakkaan auttamiseen. Kunta A voi myöntää asiakkaalle heti viikon maksusitoumuksen ja kunta B vastaavassa tilanteessa yhden vuorokauden mittaisen. On selvää, ettei työ ole näissä tilanteissa samanlaista.

200 lasta ryhmissä, 1300 yksilötyössä

Lapsityön tavoite oli edistää lapsen oikeuksien toteutumista sekä lasten ja perheiden palvelujärjestelmässä että liiton ja sen jäsenyhdistysten eri toimintamuodoissa. Lapsen oikeudet osallisuuteen, turvallisuuteen ja voimavaroihin nousivat entistä voimakkaammin yhteiskunnalliseen keskusteluun. Liiton perustehtävän mukaisesti työtä tehtiin kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien perheiden ja turvattomissa oloissa elävien lasten kanssa. Usein kyse oli lapsista, jotka muuten olisivat jääneet joko kokonaan tai suurelta osin avun ja tuen tavoittamattomiin.

Lasten kanssa työskentely edellytti myös lapsen vanhempien ja usein muunkin verkoston kanssa työskentelyä. Yksilötyöhön kuului siis yleensä lapsen tapaamisten lisäksi monia muita kohtaamisia ja keskusteluja lapsen kannalta keskeisten aikuisten kanssa. Lapset kävivät myös sisarusryhmissä ja perhetapaamisissa. Lasten huomioiminen laitosyhteisöissä on yksi lapsityön muoto, samoin erilaiset avoimet ja suljetut ryhmät.

Vuoden aikana järjestettiin 29 lasten ryhmää, joihin osallistui yli 200 lasta. Suurin osa ryhmistä oli suljettuja terapeuttisia ryhmiä, mutta niiden rinnalla kehitettiin avointa ryhmätoimintaa. Vanhempien kanssa työskenneltiin joko yksilöllisesti tai heille järjestettiin omaa ryhmätoimintaa. Keskimäärin ryhmiä oli yhtä paljon kuin aikaisempinakin vuosia.

Suunnitelmallista yksilötyötä tehtiin lähes 1300 lapsen kanssa, hieman useamman kuin aikaisempina vuosina. Asiakkaina oli yhtä paljon poikia ja tyttöjä, suurin osa heistä oli alakouluikäisiä. Nuorten, yli 13-vuotiaiden, osuus kaikista lapsiasiakkaista oli noin viidesosa. Turvakotien kriisityössä lapsia tavataan yhdestä kolmeen kertaa. Perhetyössä ja avopalveluissa on mahdollista luoda pidempiä työskentelysuhteita. Yksiköiden välisiin eroihin vaikuttavat paitsi niiden sisäiset resurssit myös suuret erot kuntien lastensuojelun toimintatavoissa.

Leikkimällä vakavia asioita

Turvakotiin tulevia naisia uhkaa yleensä entinen tai nykyinen kumppani. Kolme neljästä naisesta lähtee pakoon yhteisestä kodista, yleensä mukana seuraavat lapset. Turvakodin lapsista alle kouluikäisiä on reilut 800, alakouluikäisiä vajaan 400. Turvakodissa lapsen tilanne nostetaan vanhempien näkyville.

Tilanteita puretaan lasta leikkimällä. Haasteena on aina, missä tahdissa lapsen kanssa työskennellään, paljonko on aikaa ja mahdollisuuksia käydä asioita läpi, sanoo Lahden ensija turvakotiyhdistyksen toiminnanjohtaja **Marja Keto**.

– Liikaa lapsen kokemaa ei voi repiä auki, jos sitä ei ole

mahdollista korjata. Jos asiakas tulee ja menee viikonlopun aikana, lastakaan ei ehditä kuulla.

Esimerkiksi Lahdessa on aikuisten palaverien jälkeen ollut käytössä niin sanottu lasten palaveri, jossa lapsille on kerrottu tilanteesta se, mitä voidaan.

Liiton tekemän selvityksen mukaan lapsityön laatukriteerit toteutuivat varsin hyvin. Työn perusrakenteet näyttäisivät olevan kunnossa. Työntekijöiden vaihtumisen takia lapsityön menetelmien koulutusta ja niiden käytön tukea olisi tarvittu enemmän kuin oli mahdollista toteuttaa.

Lapsityön verkostoon kuului noin 40 työntekijää, joista kaksi kolmasosaa työskenteli osittain tai kokonaan lasten kanssa. Kolmasosa toimii lapsityön yhdyshenkilönä omissa yhdistyksissään. Verkoston työkokouksissa käsiteltiin lapsityön yhteyksiä vauvatyöhön ja miesten kanssa tehtävään työhön.

Toimintavuoden aikana jatkettiin Osuus kunta Tradeka-yhtymän tukemaa Katkaise ketju -hanketta. Lasten kanssa työskentelyn välineeksi tuotettiin satukirja Satuviitta. Seuraavaksi pyritään vahvistamaan väkivaltaa kokeneiden nuorten osallisuutta, vaihetta suunniteltiin syksyllä.

Miina – väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen

Naisverkosto koostuu naisten kanssa väkivaltatyötä tekevästä työntekijöistä yhdistysten laitos- ja avotyössä. Verkostoon kuului yli 20 työntekijää. Naisverkoston työskentelyn tavoite oli naisten kanssa tehtävän väkivaltatyön näkyväksi tekeminen ja kehittäminen koulutuksen, yhteisen työskentelyn ja kokemusten vaihdon myötä. Toimintavuonna työkokouksia järjestettiin kaksi.

Naistyön tueksi alkoi noin viisivuotinen (2008–2012) projekti Miina – väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Se kehittää juuri työmuotoja ja menetelmiä naisen oman osallisuuden ja voimaantumisen vahvistamiseen väkivaltatyön avotyössä. Projektin on tarkoitus myös avata liiton ja jäsenyhdistysten väkivaltatyötä kansalaistoiminnan suuntaan.

Projektissa kokeillaan ja kehitetään tapoja tehdä naisten kanssa työtä niin, että he voivat yhä enemmän osallistua siihen aktiivisesti itse. Tarkoitus on kokeilla esimerkiksi niin sanottuja matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, vertaistoiminnan eri muotoja ja lähiverkostojen käyttöä yhteistyössä väkivaltaa kokeneen naisen ja hänen läheistensä kanssa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, jotka kohtaavat väkivaltaa työssään, koulutetaan, jotta he voivat tukea naisten osallisuutta ja voimaantumista. Naisjärjestöjä aktivoidaan liittämään väkivallan vastainen työ toimintaansa.

Miinassa ovat mukana Oulun ensi- ja turvakoti ry, Pienperheyhdistys ry. sekä VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry. Liitossa projektia koordinoi tutkija-kehittäjä. Projektin työstä vastaavat osa-aikaiset projektityöntekijät yhdistyksissä. He aloittavat työnsä vuonna 2009.

Vaiettu naiseus

Vaiettu naiseus -projektin (2004–08) tarkoitus oli tunnistaa, nimetä ja hoitaa naisen väkivaltaa. Viimeisen toimintavuoden aikana asiakastyötä tehtiin Pääkaupungin turvakodissa. Työtä teki yksi osa-aikainen työntekijä, asiakaskäyntejä oli noin 300. Projektin loppua kohden asiakkaiksi hakeutui pienten lasten äitejä. He olivat yrittäneet puhua väkivaltaisuudestaan, mutta ongelmaa oli vähätelty tai sivuutettu eri viranomaiskontakteissa.

Projektista laadittiin loppuraportti, jonka käsikirjoitus valmistui juuri ennen joulua. Projektin näkymisestä mediassa tehtiin yhteenveto ja arvio projektin vaikutuksia ensi- ja turvakotityön arkeen. Projekti onnistui keskeisissä tavoitteissaan. Se kykeni nostamaan naisen väkivallan julkiseen keskusteluun, tuki työyhteisöjä naisen väkivallan puheeksi otossa sekä tavoitti lähes sata naista asiakkaiksi.

Jussit tavoittivat 600 miestä

Jussi-työtä tehdään väkivaltaa käyttävien miesten kanssa. Työn tavoitteena oli perheväkivallan katkaisu ja ehkäiseminen. Sekä väkivaltaa parisuhteessaan käyttäviä että väkivallan uhriksi joutuvia miehiä autetaan käsittelemään asiaa kokeneen työntekijän kanssa. Väkivaltaista miestä motivoidaan itsetutkiskeluun ja elämäntavan muuttamiseen. Häntä kannustetaan ottamaan vastuu teoistaan. Jussi-työ on osa turvakotien ja avopalveluiden työtä kahdeksalla paikkakunnalla. Työntekijöitä on 13.

Jussi-työ tavoitti kertomusvuonna 600 miestä, jotka kävivät keskustelemassa yleensä 2–10 kertaa. Valtaosa miehistä tuli asiakkaaksi ottamalla itse yhteyttä työntekijään. Asiakkaat olivat pääsääntöisesti 26–50-vuotiaita parisuhteessa eläviä miehiä. Valtaosa miehistä kävi töissä. Tärkein syy yhteydenottoon oli oma fyysinen väkivalta puolisoa kohtaan.

Väkivaltaisista miehiä autettiin myös Naisten Apu Espoossa -yhdistyksen hallinnoimassa Lyömätön Linja Espoossa -toiminnassa. Työntekijöihin otti yhteyttä 98 miestä. Miehen Linja -projektissa työtä tehtiin väkivaltaisten maahanmuuttajamiesten kanssa. Sekä alun perin suomalaisten että maahanmuuttajamiesten kanssa työskentelyssä yhdistettiin yksilökäynnit ja ryhmät.

Yli 2600 valvottua tapaamista

Tapaamispaikkatoiminta
tapaamisia: 4 107
valvottuja tapaamisia: 2 618
tuettuja tapaamisia: 1 358
lapsia: 968

Tapaamispaikka antaa mahdollisuuden lapsen ja hänestä erossa asuvan vanhemman tapaamiseen turvallisessa ja valvotussa ympäristössä. Tapaamisen tavoitteena on tukea lapsen ja tapaajavanhemman suhdetta. Toiminta toteuttaa lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa.

Tapaamisia järjestettiin 21 yhdistyksessä. Yhdistyksille järjestettyjen työkokousten teemoina olivat lapsen osallisuus tapaamispaikassa, tapaamisoikeusasioiden käsittely tuomioistuimissa, seksuaalinen hyväksikäyttö ja kaappausuhka. Työkokousten palautteen mukaan pienryhmätyöskentely ja oman työn peilaaminen muiden kanssa on erityisen tärkeää työssä jaksamisen kannalta. Yhdistyskäynnit tehtiin Tampereen ensi- ja turvakotiin, jossa aloitti uusi työntekijä, sekä Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissyhdystykseen.

Tapaamisasioissa neuvottiin puhelimesta sekä vanhempia että sosiaalityöntekijöitä, mikä kuvastaa valvottujen tapaamisten aseman epäselvyyttä. Myös yhdistysten työntekijöitä konsultoitiiin puhelimitse tapaamisten erityiskysymyksissä. Jäsenyhdistysten kokemusten mukaan osa tapaamispaikkojen asiakasperheistä oli yhä riitaisempia ja vaikeampia, mikä lisäsi tarvetta miettiä tapaamispaikkojen turvallisuutta.

Tapaamisia oli yhteensä 4107, mikä on noin 460 enemmän kuin edellisellä vuonna. Näistä valvottuja tapaamisia oli 2619, tuettuja tapaamisia 1358 ja muita tapaamisia 130. Aikuisten tapaajien määrä laski hieman ja oli noin 790. Tapaajista oli miehiä 59 prosenttia ja naisia 41 prosenttia. Tavattavien lasten määrä laski myös hieman ja oli 968. Tavattavissa lapsissa oli lähes yhtä paljon tyttöjä ja poikia. Lapsista neljä kymmenestä oli sijoitettu kodin ulkopuolelle.

Valvottujen tapaamisten suurimpia syitä olivat tapaajavanhemman päihdeongelmat ja vanhempien riitaisuus. Kolmanneksi suurin syy oli tapaajavanhemman mielenterveysongelmat. Huoli lähivanhempan kohdistuvasta väkivallasta valvottujen tapaamisten perusteena lisääntyi hieman.

Valvottujen vaihtojen määrä kasvoi selvästi ja oli yli 1500. Valvotussa vaihdossa työntekijä huolehtii lapsen siirtymisestä vanhemmalta toiselle. Yhdistykset yrittivät vastata valvottujen vaihtojen suureen tarpeeseen. Kolme uutta yhdistystä aloitti vaihtojen järjestämisen ja yksi lopetti, jolloin valvottuja vaihtoja oli 15 yhdistyksessä.

Muiden järjestöjen kanssa tehtiin yhteistyötä, mutta valvottuja ja tuettuja tapauksia koskeva lainsäädäntö ei edennyt. Valvotuista tapauksista pidettiin alustusjuristeille Lähisuhdeväkivaltaa kokeneen oikeudelliset palvelut -projektin tilaisuudessa. Keskustelua herättivät erityisesti kuntien erilaiset käytännöt tapauksien järjestämisessä.

Testit houkuttelivat Nettiturvakodissa

Nettiturvakoti pyrkii tarjoamaan ennaltaehkäisevää ja varhaisvaiheen apua perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Apua on anonyymisti ja helposti saavutettavissa internetissä. Sivusto on tarkoitettu kaikille perheväkivallan osapuolille – tekijöille, kohteille ja lapsille. Se ottaa huomioon, että niin mies kuin nainen voivat olla väkivaltaisia. Vuonna 2008 valmistuivat palvelun englannin- ja venäjänkieliset versiot, jotka tuotettiin oikeusministeriön rikosentorjuntahankeavustuksen varoilla.

Nettiturvakoti on osa Apua.info -portaalia, joka on 23 sosiaali- ja terveysalan organisaation tuottama palvelu internetissä. Ensi- ja turvakotien liiton edustajat osallistuivat portaalin ja sen perheväkivaltaosion kehittämiseen ja olivat mukana yhteistyöjärjestöjen Avec-verkoston toiminnassa.

Nettiturvakodissa kävi arviolta 2150 eri kävijää kuukaudessa. Kävijöiden määrä laski 10 prosenttia edellisvuodesta mutta käyntien määrä lisääntyi hieman. Koko vuoden aikana palvelussa käytiin yhteensä 37 500 kertaa. Muiden kuin suomenkielisen version käyttö oli varsin vähäistä: englanninkielisillä sivuilla käytiin keskimäärin 50 ja venäjänkielisillä 32 kertaa kuukaudessa. Käyntimäärin vaikutti se, että suunniteltua mainoskampanjaa ei pystytty toteuttamaan toimintavuoden aikana vaan se siirtyi vuodelle 2009.

Nettiturvakodin väkivaltatestejä tehtiin toimintavuonna 6931 kertaa. Uusi Riiteilytapamittari-testi tehtiin 1783 kertaa. Se otettiin käyttöön maaliskuussa. Tehtyjen testien määrä lisääntyi neljänneksen, mutta jäi vielä testien ennätysvuodesta 2006.

Lapsille ja nuorille tarkoitettu testi käytiin tekemässä 1265 kertaa. Vastanneista 42 prosenttia oli kokenut lievää fyysistä väkivaltaa. Yleisimmillään lievä fyysinen väkivalta oli tukistamista, jota oli kokenut puolet vastaajista. Useampi kuin joka neljäs testiin vastannut lapsi tai nuori oli kokenut sellaista vakavaa fyysistä väkivaltaa, joka saattaa aiheuttaa psyykkisten ongelmien lisäksi myös vakavia ruumiillisia vammoja.

Nettiturvakodin keskustelussa käytettiin reilut 50 puheenvuoroa. Keskustelu loppui lähes kokonaan, kun siihen osallistuminen alkoi edellyttää rekisteröitymistä. Keskustelijoista enemmistö on niitä, jotka haluavat apua. Niitä, jotka voivat jakaa kokemusta siitä, mikä auttoi, on vähän.

Neuvontapalveluun jätettiin 55 kysymystä ja 4 jatkokysymystä. Kysymyksiin vastaamisesta huolehtivat osa-aikainen Nettiturvakodin koordinaattori ja 13 neuvojaa. Neuvojat olivat jäsenyhdistyksissä työskenteleviä turvakotityön ammattilaisia. Lahden, Porin, pääkaupungin, Turun ja Vantaan yhdistykset antoivat työntekijöidensä työaikaan Nettiturvakodin neuvontaan. Neuvonta oli asiakkaille maksutonta.

5.3 Perhetyö

Alvari-perhetyössä kamppailtiin rahoituksesta

Alvari-perhetyö
perheitä: 413
aikuisia: 616
lapsia: 835
käyntejä perheissä: 15 991

Alvari-perhetyö on Ensi- ja turvakotien liitossa ja sen jäsenyhdistyksissä kehitetty kotona tehtävän pitkäkestoisen ja intensiivisen tuen malli. Työ on tavoittanut hyvin haavoittuvissa oloissa elävät lapsiperheet. Alvari-perhetyöhön tullaankin pääasiassa kunnan lastensuojelun kautta.

Alvareita työskenteli 15 liiton jäsenyhdistyksessä, 23 kunnan alueella. Heitä oli 70. Asiakasperheitä oli kaikkiaan 413, joissa aikuisia 616 ja lapsia 835. Perheisiin tehtiin yli 15 000 käyntiä. Työllä on valtakunnalliset laatuksiteerit.

Apua saaneet perheet ovat olleet vuodesta toiseen hyvin samantyyppisiä; väsynyt, masentunut yksinhuoltajaäiti, joka ei lapsineen selviä arjesta. Taustalla on usein ero, väkivaltaa tai päihteitä. Alvari-perhetyöstä on ollut erityisesti hyötyä perheille, jotka ovat kokeneet kunnan lastensuojelun kontrollina ja pakkona.

Perheiden lisäksi myös yhteiskunta hyötyy. Yhden lapsen auttaminen perhetyöllä maksaa 3 500 euroa, kun lapsen huostaanoton vuosittainen kustannus on vähintään 55 000 euroa lasta kohden. Yhden huostaanoton hinnalla Alvari-työntekijät voivat auttaa 16 lasta kotona. Raha-automaattiyhdistys rahoittaa Alvari-perhetyötä vuoden 2010 loppuun saakka. Monet yhdistykset neuvottelevat kuntien kanssa jatkorahoituksesta.

Families First -kriisiperhetyö jatkuu

Families First -kriisiperhetyö perustuu Yhdysvalloissa ja Hollannissa kehitettyyn kotona tehtävän perhetyön kognitiivis-behavioristiseen malliin. Se on tarkoitettu tilanteisiin, joissa lasten tilanne on vakavasti vaarantunut ja huostaanottoa harkitaan. Kriisiperhetyö sisältää erittäin intensiivisen, neljä viikkoa kestävästä auttamisjakson. Perheen kanssa työskennellään ongelmia kartoittaen, tavoitteita asettaen ja kognitiivisia harjoituksia tehden. Työntekijät ovat perheen tavoitettavissa kello 9.00–21.00 joka päivä jakson ajan.

Perheen tilannetta seurataan puolen vuoden ja vuoden kuluttua auttamisjakson. Kriisiperhetyön avulla muutosprosessi perheissä on käynnistynyt ja sijoituskilta on vältytty lähes kokonaan. Asiakasperheitä oli vuoden aikana kaikkiaan 49, joissa oli lapsia 121. Käyntejä perheisiin tehtiin 444.

Lapset alkavat nauraa

Raportti Alvari-perhetyöstä, perheiden tilanteesta, huolesta ja muutoksesta.

Toukokuussa ilmestyi 190:stä Alvari-työn perheestä tehty tilastoanalyysi. **Helena Niemen** raportti kertoo, että pitkäaikaisella ja tiiviillä, kotona tehtävällä perhetyöllä voidaan saavuttaa hyviä tuloksia.

Selvityksessä perheet arvioivat kouluarvosanalla omaa elämänsä ja sen muuttumista perhetyön myötä. Tulos oli, että elämä ennen perhetyötä sai arvo-

san 6 ja työn myötä se oli noussut 8:aan. Itse työlle perheet antoivat yli 9 arvosanan. Suurimmat muutokset tapahtuivat lasten elämässä; iloisuus lisääntyi ja koulumenestys parani.

Lapset alkavat nauraa tehtiin työvälineeksi kuntien kanssa käytäviin Alvari-perhetyön rahoitusneuvotteluihin.

Liitto koordinoi toimintaa: seuraa, arvioi, kouluttaa, kehittää ja pitää yllä yhteyksiä kansainväliseen Families First -verkostoon, jonka tärkeimmät linkit ovat Institute For Family Development Yhdysvalloissa, NIZW (the Netherland Institution for Care and Welfare) ja PI-research Hollannissa.

Totisesti toisenlainen elämä -projekti tuotti uuden työmallin

Totisesti toisenlainen elämä eli Tosi-projektin (2004–2008) tavoite oli kehittää työtapaa, jolla voitaisiin auttaa päihkeitä käyttäviä odottavia äitejä ja vauvaperheitä kotona. Pohjana käytettiin liiton Pidä kiinni -projektin monivuotista kokemusta päihdekuntoutuksen ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen yhdistämisestä. Työtä tehtiin yhdessä päihdeongelmaisia hoitavan ja kuntouttavan Tyynelän Kehittämiskeskuksen kanssa.

Päihdeongelmaisten perheiden auttamisesta kotona saatiin hyviä tuloksia. Jo raskausaikana aloitetut riittävän tiheät ja pitkään jatkuneet kotikäynnit auttoivat äitejä päihhteettömyydessä. Kun heitä autettiin, he pystyivät hyvin huolehtimaan lapsistaan. Projektissa oli mukana 28 perhettä, joissa oli yhteensä 38 lasta. Kahdessa perheessä päädyttiin jo alkuvaiheessa lasten sijoittamiseen.

Tosi-projektissa perheitä autettiin puolesta vuodesta yli vuoteen. Tosi-työhön erikoistuneet työparit tapasivat perheitä useana päivänä viikossa vähintään 1–2 tuntia kerrallaan. Äidit ottivat avun hyvin vastaan. Haastattelututkimuksen mukaan äidit kokivat ”arjen jakamisen” tärkeäksi ja kuvailivat suhdetta perhetyöntekijään ”lämpimäksi ja läheiseksi”. Äideille oli tärkeä työntekijän luottamuksellinen, kunnioittava ja asioita jakava suhde perheeseen.

Tosi-työntekijät saivat kaksivuotisen koulutuksen ja työnohjauksen vauvalähtöiseen päihdetyöhön. He ovat kuntien peruspalveluissa toimivia työntekijöitä ja Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten Alvari-perhetyöntekijöitä. He jatkoivat työskentelyä perheiden kanssa vaikka projekti oli päättymässä. Äidit eivät siis jääneet ilman tukea.

Projektin päätösseminaarissa työn tuloksia esiteltiin 130 ammattilaiselle, päätäjälle ja luottamushenkilölle. Tosi-projekti järjesti verkoston osaamisen vahvistamiseksi useita koulutuksia kaikilla projektipaikkakunnilla. Yli 800 osanottajaa taivoittanut koulutussarja kiinnosti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia laajasti. Palaute sekä koulutusten sisällöstä että käytännön organisoinnista oli erittäin positiivista.

Päihdeongelmaisten vauvaperheiden auttaminen kotona

Totisesti toisenlainen elämä -työmalli kuvattiin *Päihdeongelmaisten vauvaperheiden auttaminen kotona* -raportissa, joka ilmestyi huhtikuussa.

Päihdeongelmaisten vauvaperheiden auttaminen kotona

Kertomusvuonna päätynyt Totisesti toisenlainen elämä -projekti loi uudenlaisen tavan tukea vauvaperhettä, jossa vanhemmilla on päihdeongelmia ja vauvan ja vanhemman vuorovaikutus ei suju. Työmalliin kuuluvat tiheät ja pitkään jatkuvat kotikäynnit perheessä. Työotteen huomattiin auttavan erityisesti perheitä, joiden jotka työn alussa voivat huonoimmin. Hoitomalli lievittää inhimillistä kärsimystä ja säästää yhteiskunnan varoja.

Työmalli kuvattiin *Päihdeongelmaisten vauvaperheiden auttaminen kotona* -raportissa, joka ilmestyi huhtikuussa.

Totisesti toisenlainen elämä -projektin rahoitti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Yhteisvastuukeräys. Työ tehtiin yhdessä Tyynelän Kuntoutus- ja Kehittämiskeskuksen kanssa.

5.4 Miesten keskuksen asema vakiintui

Mies-työ

miehiä: 1 076

naisia: 105

lapsia: 15

Miesten keskuksen työn painopiste siirtyi vuonna 2008 asiakastyöstä kehittämiseen, kouluttamiseen ja yhteistyöverkostojen rakentamiseen. Silti keskus yhä myös tarjosi ammatillista apua vaikeissa elämäntilanteissa oleville miehille.

Asiakkaat ottivat yhteyttä Miesten keskuksen avioerokriisien, itseensä kohdittuneen väkivallan, parisuhdeongelmien ja isyyteen liittyvien syiden vuoksi. Yhteyttä otti 500 asiakasta, käyntejä työparien vastaanotoilla kertyi 350. Asiakkaat kävivät keskimäärin kolme kertaa. He olivat iältään 25–45-vuotiaita. Asiakastyössä aloitettiin suunnitelmallinen ja tiivis yhteistyö Helsingin ensikodin, A-klinikan ja Suomen Mielenterveysseuran kanssa.

Ensi- ja turvakotien liiton miestyö tavoitti toimintavuonna 1 000 miestä ja 91 naista. Jussi-työn osuus asiakkaista oli 600 miestä.

Miesten keskuksen työntekijät kävivät erilaisissa tilaisuuksissa kertomassa miesten kanssa tehtävästä työstä, isyydestä ja miehestä väkivallan kokijana. Alvariperhetyöntekijöille järjestettiin kaksipäiväinen isyyskoulutus. Työntekijät kouluttivat ja konsultoivat Lapin ensi- ja turvakotiyhdistyksessä alkaneessa Miestyö Lapissa -projektissa. Koulutukset tavoittivat yhteensä noin 860 henkilöä.

Koulutusten osallistujat olivat palautteiden mukaan kiinnostuneita ja motivoituneita pohtimaan perheiden kysymyksiä miesten (isien, poikien, puolisoitten, yksilöiden) näkökulmasta. Pidetyt koulutukset synnyttivät lisää koulutuspyyntöjä erityisesti pidempiin ja syvempiin koulutusprosesseihin.

Keskus järjesti yhdessä VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry:n Miesten Aseman kanssa ensimmäisen Miestyön foorumin. Kaksipäiväiseen foorumiin osallistui 87 eri ammattien edustajaa ympäri Suomen. Neljän järjestön (A-klinikasäätiö, Suomen mielenterveysseura, Y-säätiö ja Ensi- ja turvakotien liitto) yhteistyöhankkeena Miesten keskus vakiinnutti valtakunnallisesti paikkansa miestyön kehittämissyksikkönä.

6. Hankkeet

6.1 Valtakunnallinen Pidä kiinni -hoitojärjestelmä päihdeongelmallisille odottaville äideille ja vauvaperheille

Odottavista äideistä noin kuudella prosentilla arvioidaan olevan päihdeongelma. Vuosittain arvioidaan syntyvän noin 650 alkoholin vaurioittamaa lasta, kaikkiaan päihteille altistuu noin 3500–5000 sikiötä vuodessa. Käytännön kokemuksen ja tutkimustiedon perusteella tiedetään, että odotusaika on naiselle erityisen motivoiva vaihe päihdeettömyyteen. Äidiksi kasvaminen antaa naiselle mahdollisuuden työstää elämänsä ja tehdä uusia ratkaisuja.

Ensi- ja turvakotien liiton Pidä kiinni -projekti (1998–2008) on kehittänyt hoitojärjestelmän päihdeongelmallisille raskaana oleville naisille ja vauvaperheille. Hoitojärjestelmän rungon muodostavat päihdeongelmien hoitoon erikoistuneet ensikodit ja niiden avopalveluyksiköt Espoossa, Helsingissä, Jyväskylässä, Kokkolassa, Kuopiossa, Rovaniemellä ja Turussa. Yksiköiden kuntoutustyön lisäksi tärkeä toimintamuoto on etsivä työ viranomaisverkostossa, jotta odottavat äidit hakisivat apua riittävän ajoissa jo raskausaikana.

Tutkimus hoidon vaikuttavuudesta

Pidä kiinni -projektin ensikotihoidon vaikuttavuudesta on meneillään lastenpsykiatri Marjukka Pajulon tutkimus, josta ensimmäiset tulokset kertovat, että kuntoutettavien äitien lasten kehitys on edennyt hyvin eikä äideillä ole ollut vakavia päihderetkahduksia vauvan ensimmäisen elinvuoden aikana. Äitien vuorovaikutuskyvyissä on suuria yksilöllisiä eroja. Tutkimuksen tavoitteena onkin selvittää, mistä erot johtuvat ja miten hoitoa voidaan edelleen kehittää niin, että se tuottaa mahdollisimman hyvän tuloksen. Tutkimuksessa on huomattu se merkittävä asia, että hoidon alussa ei voi ennustaa, ketkä tulevat hyötymään hoidosta ja keiden vuorovaikutus vauvan kanssa kehittyy riittävän hyväksi. Mahdollisuus hoitoon pitää siis olla kaikilla.

Internetissä pidettiin yhteistyössä A-klinikkasäätiön kanssa keväällä ja syksyllä 2008 suljetut keskusteluryhmät päihteitä käyttäville alle kouluikäisten lasten äideille. Ryhmässä oli keväällä 12 ja syksyllä 13 osallistujaa. Keskustelun vetäjinä toimi kaksi avopalveluyksikön työntekijää. Keskustelu ryhmissä oli erittäin vilkasta, esimerkiksi syksyn ryhmässä viestejä luettiin yli 3600 kertaa.

Projektin laatujärjestelmä on valmistunut vuonna 2007 ja ensimmäiset laadun auditoinnit tehtiin toimintavuonna. Laatusertifikaatin sai kolme yksikköä, Ensikoti

Päihdeongelmien hoitoon erikoistuneet ensikodit ja avopalveluyksiköt

Ensikodit				
Paikat	Äidit	Isät	Lapset	Hoitovrk yhteensä
35	101	16	98	20 730
Avopalveluyksiköt				
Perheet	Lapset	Isä mukana kuntoutuksessa		
123	140	27		

Pinja Turussa sekä Ensikoti Pihla ja avopalveluyksikkö Amalia Kuopiossa. Erityisen hyvä kokemus auditoinnista oli ostajan edustajien saaminen mukaan auditoijiksi sekä vertaisauditoijat toisista yksiköistä.

Reflektiivistä työtettä koulutettiin

Projektin ensimmäinen ensikoti Pinja Turussa on kehittänyt kuntoutuksessa erityisesti niin sanottua reflektiivistä työtettä. Sen avulla tuetaan äidin reflektiivistä kykyä, joka on merkittävä tekijä vauvan ja vanhemman välisen vuorovaikutussuhteen kehittymisessä.

Reflektiivisen työtteen levittäminen muihin Pidä kiinni -yksiköihin jatkui. Pinjan kaksi työntekijää vetivät prosessikoulutuksen kahden alueen ensikotien ja avopalveluyksiköiden työntekijätiimeille.

Pidä kiinni -projektissa tehty työ on ollut paljon esillä julkisuudessa. Liitto järjesti toimintavuonna Pidä kiinni -hoitojärjestelmän 10 -vuotisjuhlaseminaarin, jossa puhui muun muassa professori Nancy Suchman Yhdysvalloista, Yalen yliopiston Child Study Centeristä. Lisäksi järjestettiin kaksi isoa alueellista koulutuspäivää. Hoitomallia esiteltiin myös muun muassa Valtakunnallisilla Päihdepäivillä, Lastensuojelupäivillä ja Neuvolapäivillä sekä Kansainvälisen Siniristin Network Conferencissä Brasiliassa ja Barnet og ruset -seminaarissa Norjassa. Toimintavuonna järjestettiin opintomatka Amsterdamiin, jossa tutustuttiin sikäläiseen päihdeongelmaisten äitien ja vauvaperheiden hoitojärjestelmään.

Stakes palkitsi Pidä kiinni -hoitojärjestelmän vuoden 2008 TERVESOS -kunnia-kirjalla tunnustuksena ansiokkaasta kehittämistyöstä.

Liitto kävi aktiivisesti neuvotteluja Pidä kiinni -hoitojärjestelmän pysyvän rahoituksen järjestymiseksi valtiolta. Toimitusjohtaja on toiminut sosiaali- ja terveystieteiden työryhmässä, jonka tehtävä on ollut raskaana olevien päihdeongelmaisten naisten hoidon varmistaminen.

Toimintavuonna julkaistiin Pidä kiinni -hoitojärjestelmän työn perusteista, sisällöstä ja tuloksista kertova kirja: *Vauvan parhaaksi -kuntoutuminen päihhteistä odotus- ja vauva-aikana*.

Vauvan parhaaksi

Kuntoutuminen päihhteistä odotus- ja vauva-aikana

Liitto julkaisi Pidä kiinni -hoitojärjestelmän työn perusteista, sisällöstä ja tuloksista kertovan kirjan *Vauvan parhaaksi. Kuntoutuminen päihhteistä odotus- ja vauva-aikana*.

Kirja kertoo, mihin tulokselliseksi todettu Pidä kiinni -työ perustuu ja miten sitä tehdään. Työtä tehdään, jotta äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus sujuisi riittävän hyvin. *Vauvan parhaaksi* avainkäsite on reflektiivisyys, kyky ottaa huomioon toisen ihmisen ajatukset ja tunteet.

Päihdeäideistä käytävä keskustelu jatkuu. *Vauvan parhaaksi* on yksi tekijä työssä äitien hoidon pysyvän rahoituksen varmistamiseksi.

6.2 Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa

Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa -projektin tarkoitus on parantaa vankilassa äitiensä mukana olevien lasten huomioimista äitien vankeusaikana. Projektin päämääränä on myös jäsentää, milloin on lapsen edun mukaista olla vanhemman kanssa vankilassa. Työt tehdään tiiviissä yhteistyössä Vanajan ja Hämeenlinnan vankiloiden äiti-lapsiosastojen kanssa.

Projektissa tehtiin rakenteellisia muutoksia vuoden aikana. Projektityöntekijä työskenteli alkuvuoden molemmilla äiti-lapsiosastoilla. Syksystä lähtien uusi projektityöntekijä työskenteli osa-aikaisesti Vanajalla ja ulkopuolinen psykologi kävi työskentelemässä äitien kanssa Hämeenlinnassa. Projektia ohjasi osa-aikainen projektipäällikkö.

Vankilan henkilökunnalle järjestettiin koulutusta muun muassa vauvan kehityksestä, päihteistä vauvaperheessä sekä vanhemmuudesta romanikulttuurissa. Keväällä järjestettiin Lapsi vankilassa, mikä on lapsen etu ja miten sitä arvioidaan -seminaari molempien vankiloiden henkilökunnalle sekä Etelä-Suomen vankilan sijoittajayksikölle. Osallistujia oli noin 35. Erityisesti uuden lastensuojelulain merkitys vankiloiden äiti-lapsiosastoille herätti keskustelua.

Vuoden aikana työskenneltiin 23 lapsen ja 23 äidin kanssa. Molemmilla osastoilla kokeiltiin äitien ryhmätoimintaa. Vanajan avovankilassa työskenneltiin tiiviisti äitien koevapauksien räätälöimiseksi. Hämeenlinnan vankilassa nimettiin kolme nimikkovartijaa äiti-lapsiosastolle. Koska molemmilla osastoilla oli usein odottavia äitejä, heille luotiin tukihenkilöjärjestelmä synnytyksen tueksi yhteistyössä Helsingin ensikodin kanssa. Yhteistyötä lastensuojelun kanssa edelleen tiivistettiin.

Vankiloiden kehittämistiimit kokoontuivat 16 kertaa vuoden aikana. Työn muuttuminen nosti esiin haastavia kysymyksiä työtavoista, osastojen perustehtävästä ja riittävän hyvästä vanhemmuudesta. Äiti-lapsiosastojen henkilökunta aloitti koulutuksellisen työnohjauksen, joka koettiin antoisaksi.

Vaikuttamistyötä on tehty tapaamalla sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehiä ja osallistamalla taustamateriaalin valmisteluun oikeusministeriötä varten pohdittaessa äiti-lapsiosastojen toiminnan kehittämistä. Etelä-Suomen vankilan johtotavattiin useita kertoja. Laurea-ammattikorkeakoulussa pidettiin alustus rikosseuraamusalan opiskelijoille, minkä jälkeen yksi opiskelija aloitti opinnäytetyön tekemisen äiti-lapsityöstä vankilassa. Vankilassa olevista lapsista ei kerätä järjestelmällisesti tilastotietoja, mikä osaltaan vaikeuttaa lapsen edun arviointia. Puutteellinen dokumentointi on myös pulma yhteistyölle lastensuojelun kanssa.

6.3 Asiakashallintajärjestelmä

Liitossa toteutettiin yhdessä jäsenyhdistysten kanssa Sofia-asiakashallintajärjestelmä.

Yhtenäinen sähköinen järjestelmä helpottaa asiakastietojen käsittelyä yhdistyksissä ja yhtenäistää dokumentointia. Järjestelmän avulla saadaan jatkossa tilastotietoa sekä yhdistyksille että valtakunnallisesti liitolle toiminnan suunnittelun tueksi sekä toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden arvioimiseksi. Järjestelmä on vuoden 2009 alusta lukien liiton lisäksi 27 jäsenyhdistyksen käytössä. Järjestelmän hankintaan saatiin Ray:n investointiavustus.

7. Yhteistyö

7.1 Kotimaiset yhteistyöhankkeet

Lastensuojelun edunvalvojanhanke (2005–2009) on yhteishanke, jota koordinoi Pelastakaa lapset ry. Ensi- ja turvakotien liiton lisäksi siinä ovat mukana Folkhälsan Raseborg, Helsingin Diakonissalaitos, SOS-Lapsikylä ry sekä Nuorten ystävät ry. Hankkeen tavoitteena on lapsen aseman ja osallisuuden vahvistaminen lastensuojelussa kehittämällä uuden lastensuojelulain mukaista edunvalvojatoimintaa. Hankkeessa on selkiytetty sitä, missä tilanteissa edunvalvojaa tulee käyttää sekä luotu edunvalvonnan käytäntöjä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Toimintavuosi oli hankkeen toiseksi viimeinen. Sen aikana kävi ilmi, että lastensuojelun edunvalvontaa koskeva lainsäädäntö sekä muu ohjaus kaipaavat täsmentämistä. Painopistettä siirrettiin vaikuttamistoimintaan sekä alan toimijaverkoston laajentamiseen koulutuksen avulla. Muutamat liiton jäsenyhdistykset ovat osallistuneet hankkeen järjestämään koulutukseen. Lapsityön kehittämispäällikkö osallistuu hankkeen ohjausryhmään ja on toiminut kouluttajana hankkeen ja Palmenian tuottamissa lastensuojelun edunvalvonta koulutuksissa.

Rikosuhripäivystys (RIKU) on ammatillisesti ohjattua vapaaehtoistyötä. Se on vuonna 1995 käynnistynyt yhteishanke, jonka toiminnasta vastaavat Ensi- ja turvakotien liitto, Suomen Mielenterveysseura, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Suomen Punainen Risti, Suomen Setlementtiliitto, Kirkkohallitus ja Naisasialiitto Unioni. Toimintaa koordinoi valtakunnallisesti Suomen Setlementtiliitto. Toiminta on pääosin RAY:n rahoittamaa. RIKU:lla oli vuonna 2008 keskustoimisto ja 8 aluetoimistoa ja 27 palvelupistettä. Länsi-Suomen aluetoimiston koordinaatiojärjestö on Turun ensi- ja turvakoti ry. Rikoksen uhreille tarjottavia palveluita ovat auttava puhelin, juristin puhelinneuvonta, tukihenkilötoiminta, todistajan tukipalvelu sekä internetissä toimiva Rikunet-palvelu, joka tarjoaa mahdollisuuden esittää nimettömänä rikoskokemukseen liittyviä kysymyksiä. ULRİK-projekti auttaa ulkomaalais-taustaisia rikoksen uhreja. Heitä auttaa myös Help-Line puhelinpalvelu. Liiton kehittämispäällikkö toimi RIKU:n työvaliokunnan ja johtoryhmän puheenjohtajana.

EAPN-Fin, Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto toimii avoimena yhteistyöfoorumina kaikille köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan toimiville järjestöille, ryhmille ja kansalaisille. Verkosto on perustettu vuonna 1994 ja se on European Anti-Poverty Networkin jäsen. Liitto on ollut verkoston jäsen sen perustamisesta lähtien. Liiton järjestöpäällikkö valittiin verkoston vuosikokouksessa hallituksen jäseneksi.

Perheväkivaltaa kokeneet nuoret -projekti

Liitto oli yhdessä Pääkaupungin Turvakoti ry:n kanssa Non Fighting Generation ry:n Perheväkivaltaa kokeneet nuoret -projektissa. Hanke kehittää ja toteuttaa työmenetelmiä perheväkivaltaa kokeneille 12–18-vuotiaille varhaisnuorille ja nuorille ja pyrkii ehkäisemään perheväkivallan periytymistä lasten ja nuorten omaksi väkivaltaiseksi käyttäytymiseksi. Miestyön kehittämispäällikkö kuului johtoryhmään ja järjestöpäällikkö projektin ohjausryhmään.

Fasd-lasten ja -nuorten tuen ja palveluiden kehittämisprojekti (2008-2011) on Kehitysvammaliiton, Perhehoitoliiton ja Ensi- ja turvakotien liiton yhteishanke, jota Kehitysvammaliitto koordinoi. Hankkeen päämääränä on parantaa sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä opetustoimen edellytyksiä vastata Fasd-lasten ja -nuorten sekä heidän perheidensä tuen ja palveluiden tarpeeseen. Liiton kehittämisspäällikkö on hankkeen ohjausryhmän jäsen.

7.2 Kansainväliset yhteistyöhankkeet

Päihderiippuvaisten äitien ja vauvaperheiden psykososiaalisen tuen ja kuntoutuksen ohjelma Pietarissa ja Leningradin alueella.

Hankkeen tavoitteena on tuottaa vauvalähtöisen päihdekuntoutuksen toimintamalli. Se on jatkohankkeena suunnitteluprojektille, jossa Pietarin sosiaalihankeiden kansalaisjärjestö Stellit selvitti päihderiippuvaisten äitien ja vauvaperheiden tilannetta Pietarissa ja kaupungin nykyisen toimijaverkoston edellytyksiä tukea heitä. Toimintavuonna järjestettiin pietarilaisten yhteistyökumppaneiden opintomatka Suomeen ja pidettiin yhteinen suunnittelu- ja työkokous. Hankkeessa hyödynnetään Pidä kiinni -projektin asiantuntemusta ja kokemusta. Yhteistyökumppaneina ovat Helsingin ensikoti ry ja sen Espoon avopalveluyksikkö Esmiina. Pietarissa yhteistyökumppaneita ovat Sosiaali- ja terveysjärjestöjen tiedotus- ja neuvontakeskus, kansalaisjärjestö Stellit, Varhaisen kuntoutuksen instituutti, Pietarin Naisten kriisiväyryksen keskus ja Pietarin kaupungin Krasnogvardeiskin kaupunginosan ja Vasililevskin kaupunginosan perhetukikeskukset.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän ehkäisy -hanke Turkissa Istanbulissa jatkui ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyötuella. Sahmaran-kriisikeskus auttoi perheväkivaltaa ja seksuaalista väkivaltaa kokeneita naisia ja lapsia tarjoamalla psykologista, sosiaalista ja lainopillista tukea. Yhteydenottoja oli vuoden aikana 540. Kriisikeskus osallistui monin eri tavoin toimintaan, joka kohdistuu naisten syrjintään ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan yhdessä muiden Turkissa toimivien naisjärjestöjen kanssa. Lasten kirjaprojekti, jossa tuotetaan väkivaltaa kokeneille lapsille valistusmateriaalia, käynnistyi loppuvuodesta. Liiton jäsenyhdistyksistä kumppanina hankkeessa oli Turun ensi- ja turvakoti ry.

Naisten, lasten ja miesten kanssa perheväkivaltatapauksissa tehtävä työ Murmanskissa -koulutushanke. Liiton koordinoiman hankkeen koulutuksesta vastaavat Oulun ensi- ja turvakotiyhdistys ja Lapin ensi- ja turvakotiyhdistys. Ulkoministeriön rahoittamassa hankkeessa ovat mukana yhteistyökumppaneina Lapin lääninhallitus ja Lapin yliopiston sosiaalityön laitos.

Väkivaltatyön koulutus alkoi keväällä viisipäiväisellä koulutuksella, johon osallistui neljä perheväkivallan parissa työskentelevää työntekijää Murmanskista. Ensimmäisessä koulutusjaksossa tutustuttiin Oulussa ja Rovaniemellä tehtävään väkivallan vastaiseen työhön ja turvakotitoimintaan. Koulutus jatkui joulukuussa Murmanskissa pidetyllä työmenetelmien esittelyllä. Murmanskissa on kolme turvakotia, joista viimeisin on avattu hankkeen aikana.

Kuka auttaa uhria? -hanke Sortavalassa

Liitto oli mukana Kansainvälisen Solidaarisuussäätiön hankkeessa, jossa tarkoituksena on ollut kehittää Sortavalan toimiva malli perheväkivallan uhrien auttamiseksi sekä ilmiön ennaltaehkäisemiseksi. Hankkeen päämääränä oli, että sortavalalaisen luottamus viranomaisiin perheväkivaltatapausten hoidossa lisääntyisi. Konkreettisenä tavoitteena oli, että viranomaisten kyky auttaa perheväkivallan uhreja parantuisi. Sortavalassa kumppanina oli Sortavalan kaupungin hallinto sekä sosiaali- ja terveystoimi. Hanke toteutettiin Sortavalan Naisten ja lasten turvakodin kanssa. Toisena suomalaisena kumppanina oli Karjalan Apu ry. Keskeisenä kouluttajana toimi VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry.

Toimintavuoden aikana käynnistyi pohjoismaainen yhteistyöverkosto **Nordic network on research on welfare interventions to protect and support children exposed to violence in their family (2009–2011)**, jossa liiton lapsityö on mukana. Verkostossa on mukana tutkijoita ja käytännön työtä tekeviä työntekijöitä Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Suomesta. Verkoston tavoitteena on tutkia ja vertailla väkivaltaa kokeneiden lasten palveluja Pohjoismaissa. Verkoston toimintaa rahoittavat ruotsalainen FAS (Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap) sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen NordForsk. Verkoston lastensuojelua käsittelevä alaryhmä kokoontui ensimmäisen kerran toimintavuoden lopulla.

Liitto on mukana pohjoismaisten turvakotijärjestöjen verkostossa **Nordiska Kvinnor Måt Våld**. Verkosto järjestää vuosittain tiettyyn teemaan keskittyvän yhteis-pohjoismaisen konferenssin. Tapaamisten pitopaikka ja järjestelyvastuu kiertävät. Vuonna 2008 tapaaminen järjestettiin Tukholmassa ja sen teemana oli ”Naisrauha ro”. Osallistujia konferenssissa oli 400. Liiton edustajana konferenssiin osallistui kaksi henkilöä jäsenyhdistyksistä.

Kolmas turvakoti miljoonakaupunkiin

Murmanskin kolmen turvakodin kaikki viisi perhepaikkaa ovat käytössä ja tulijoita on enemmän kuin voidaan ottaa vastaan. Turvakoodeista viimeisin on avattu kesäkuun alussa, pian sen jälkeen kun Murmanskin kriisikeskuksen väki kävi tutustumassa Lapin turvakodin toimintaan.

– Olemme ottaneet teidän toiminnastanne mallia. Hankkeesta on ollut meille paljon hyötyä, toimintaa koordinoivan Lasten sosiaaliavun keskuksen johtaja **Ljubov Kokonenko** kertoo.

Perheiden kanssa tehdään sopimus kolmen kuukauden asumisesta turvakodissa. Lasten psykologi **Tatjana Kurinskaja** kertoo, että se tuntuu usein lyhyeltä ajalta.

– Voi mennä monta viikkoa ennen kuin lapsi luottaa kehenkään aikuiseen tai ylipäätänsä suostuu puhumaan.

8. Hallinto ja henkilökunta

Liiton ylin päätösvalta on vuosittain toukokuun loppuun mennessä kokoontuvalla liittokokouksella, jossa kullakin jäsenyhdistyksellä on kaksi äänivaltaista edustajaa. Liittokokous pidettiin Koulutuskeskus Sopukassa 20.4.2008. Kokoukseen osallistui 40 edustajaa 23 jäsenyhdistyksestä. Liittokokouksessa käsiteltiin sääntöjen mukaiset asiat sekä Pienperheyhdistys ry:n aloite yhdistysten työntekijöiden työhyvinvoinnin kehittämiseksi.

Liittokokous valitsee yhdeksänjäsenisen liittohallituksen. Hallituksen jäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Varajäseniä valitaan kolme. Siten vuosittain erovuorossa on hallituksen varsinaisista jäsenistä kolme ja varajäsenistä yksi. Jäsenet voivat toimia yhtäjaksoisesti tehtävässä korkeintaan kolme toimikautta. Puheenjohtajan toimikausien lukumäärää ei ole rajoitettu.

Huhtikuinen liittokokous valitsi puheenjohtajaksi edelleen erikoissairaanhoitaja Virpa Puiston Turusta. Erovuoroisten hallituksen jäsenten tilalle valittiin kaudeksi 2008–2010 Virpi Dufva Helsingistä, Susanna Huovinen Jyväskylältä ja Tuula Väätäinen Kuopiosta. Varajäseneksi kaudeksi 2008–2010 valittiin Hanna Lampimäki Helsingistä ja varsinaiseksi jäseneksi valitun Susanna Huovisen tilalle vuodeksi 2009 Helena Tiuraniemi Rovaniemeltä.

Yhtiöittäminen ja varainhankinta puhuttivat

Liittohallitus kokoontui 6 kertaa. Se valitsi keskuudestaan varapuheenjohtajaksi Virpi Dufvan. Työvaliokuntaan kuuluivat puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi hallituksen valitsevat jäsenet Susanna Huovinen ja Sisko Seppälä. Työvaliokunta valmisteli tarvittaessa asiat liittohallitukselle ja hoiti liittohallituksen sille erikseen antamat tehtävät. Työvaliokunta kokoontui 3 kertaa. Asiat liittohallitukselle ja työvaliokunnalle esitteli toimitusjohtaja.

Liittohallituksen ja toimitusjohtajan tehtävät ja työnjako on määritelty erillisillä ohjesäännöillä. Liiton hallintoa ja varojen hoitoa ohjaa taloussääntö.

Liittohallitus käsitteli kokouksissaan sääntöjen mukaisten asioiden lisäksi muun muassa liiton ja jäsenyhdistysten varainhankinnan kehittämistä sekä hyväksyi tätä koskevan suunnitelman ja jatkotoimenpiteet. Pidä kiinni -hoitojärjestelmän rahoituksen turvaamiseen liittyvät asiat olivat esillä useaan kertaan.

Raha-automaattiyhdistyksen lähivuosien avustus- ja pelitoiminnan haasteisiin sekä avustusstrategian vuosien 2008–2011 linjauksiin, avustamisen rajauksiin ja yleisavustuskäytäntöjen uudistamiseen paneuduttiin osastopäällikkö Janne Peräky-län asiantuntijapuheenvuoron pohjalta. Nuorten Ystävien pääsihteeri Marja Irjala kävi kertomassa yleishyödyllisen yhteisön palvelutoiminnan yhtiöittämisestä.

Liittohallitus sai kokouksissaan toimitusjohtajan ajankohtaisraportin, joka sisälsi katsauksen liiton toimintaan ja talouteen sekä toimintaympäristön ja jäsenyhdistysten tapahtumiin. Erilliset raportit taloudesta hallitus sai neljännesvuosittain. Liittohallituksen päätöksistä kerrottiin jäsenyhdistysten puheenjohtajille, toiminnanjohtajille ja liiton henkilökunnalle tiedotteella.

Liiton johtoryhmä kokoontui säännöllisesti joka toinen viikko. Johtoryhmään kuuluivat toimitusjohtaja, talouspäällikkö, tiedottaja, järjestöpäällikkö ja kehittämisspäälliköiden keskuudestaan valitsema edustaja. Henkilökunnan kokouksia pidettiin joka toinen viikko. Kollegio, jonka muodostavat kehittämisestä vastaavat päälliköt, kokoontui seitsemän kertaa. Vauvatyön ja perheväkivaltatyön sisällön kehittämiseen keskittyvät ryhmät kokoontuivat neljästä kuuteen kertaa vuodessa.

Tilintarkastajina toimivat HTM Jari Etelämaa ja HTM Kai Salmivuori, varatilintarkastajina HTM Martti Haapakoski ja toimitusjohtaja Maila Hongisto. HTM Jari Etelämaa suoritti kirjanpidon ja hallinnon jatkuvaa tarkastusta.

Liitto omistaa 944 neliön toimitilat Itä-Pasilassa, osoitteessa Asemamiehenkatu 4, ja Koulutuskeskus Sopukan kiinteistön Sipoossa.

Reilu puolet henkilöstöstä on ollut talossa yli viisi vuotta

Liiton palveluksessa oli vuoden lopussa 34 työntekijää (edellisenä vuonna 36). Vakinaisessa työsuhteessa oli 83 % henkilökunnasta. Henkilövaihdoksia tapahtui Alma-keskuksessa, Tosi-projektissa ja Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa -hankkeessa. Uusi järjestöpäällikkö aloitti työt elokuun alussa. Alma-keskuksen työntekijöiden työsuhteet vakinaistettiin jatkorahoituksen selvittyä ja nimikkeet muutettiin vastaamaan paremmin toimenkuvaa. Turvakotitoiminnan kehittämispäällikkö siirtyi Miina-projektiin tutkija-kehittäjäksi.

Liiton henkilöstön määrä			
Työsuhteen tyyppi	Lukumäärä	%	% edell. vuosi
Vakinaiset	24	71 %	58 %
Määräaikaiset	5	15 %	34 %
Osa-aikaiset, vakinaiset	4	12 %	8 %
Osa-aikaiset, määräaikaiset	1	2 %	–
Yhteensä	34	100 %	100 %

Henkilöstön palvelusaika liitossa		
Palvelusaika liitossa	Lukumäärä	%
alle 2 vuotta	7	21 %
2-5 vuotta	9	26 %
5-10 vuotta	8	24 %
yli 10 vuotta	10	29 %
Yhteensä	34	100 %

Henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenne			
Ikäryhmät	Naiset	Miehet	Yhteensä
alle 30	–	–	–
31–40	5	1	6
41–50	12	5	17
51–60	11	–	11
yli 61	–	–	–
Yhteensä	28	6	34

Työntekijöiden keski-ikä oli 47 vuotta. Naisten osuus henkilöstöstä oli 82 %. Yli 10 vuotta liiton palveluksessa olleiden osuus oli 29 % henkilökunnasta ja 2–10 vuotta olleiden osuus 50 %.

Henkilöstön peruskoulutuksen jakauma		
<i>Tutkinto</i>	<i>Lukumäärä</i>	<i>%</i>
Ammattitutkinto tai muu koulutus	6	18 %
Opistotasoinen tutkinto	12	32 %
Ammattikorkeakoulututkinto	3	9 %
Korkeakoulu	10	29 %
Lisensiaatti, tohtori	4	12 %
Yhteensä	34	100 %

Henkilöstön koulutustaso vastaa hyvin työtehtäviä. Ammattitutkinnon suorittaneet tai opistotasoinen koulutuksen saaneet työskentelevät pääsääntöisesti toimisto- tai asiakastyössä ja korkeakoulututkinnon suorittaneet suunnittelu- ja kehittämistehtävissä.

Henkilökunnan täydennyskoulutukseen liitto suhtautuu myönteisesti ja työntekijöiden on mahdollista saada työnohjausta. Kertomusvuonna työntekijät hankkivat lisäkoulutusta yhteensä 267 koulutuspäivän ajan (edellisenä vuonna 228). He opiskelivat muun muassa työnohjausta, ryhmäpsykoterapiaa, perheterapeuttista perheyötä ja psykoterapiataitoja, traumaterapiaa sekä johtamis- ja esimiestaitoja. Valta-kunnallisille lastensuojelupäiville ja uutta lastensuojelulakia koskeviin koulutuksiin osallistui useita työntekijöitä.

Loppuvuonna Ensi- ja turvakotien liitossa alkoi Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian arviointikoulutus, johon osallistui koko suunnittelu- ja kehittämistehtävissä työskentelevä henkilökunta. Koulutus jatkuu vuonna 2009.

Työnantajana liitto kuuluu Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliittoon. Liitto noudattaa sosiaalialan järjestöjä koskevaa työehtosopimusta. Työn ja perhe-elämän tasapainoista yhteensovittamista tuetaan joustavilla työkäytännöillä ja -ajoilla. Toimiston työaika on liukuva ja erityistä keskittymistä vaativia töitä on mahdollista tehdä etätöinä niin sovittaessa. Etätöypäiviä kertyi 87 (edellisenä vuonna 57).

Työsuojelutoimikunta kokoontui kertomusvuonna neljä kertaa. Toimikunta valmisteli työsuojelun toimintaohjelmaa ja tasa-arvosuunnitelmaa, jotka liittohallitus hyväksyi joulukuussa. Henkilökunnan yhteisenä liikunnallisena virkistyspäivänä kesäkuun alussa risteiltiin laivalla Porvooseen. Henkilökunnan työkykyä tuetaan myös liiton kustantamalla liikuntaseteleillä.

9. Talous

Liiton rahoituksen perustan muodostivat Raha-automaattiyhdistykseltä ja Lasten Päivän Säätiöltä saadut avustukset.

Raha-automaattivastuksia liitolle myönnettiin seuraavasti:

Yleisavustusta liiton toimintaan	496 000
Jäsenyhdistyksille avopalvelutoimintaan ja liiton koordinaatioon	147 000
Alvari-perhetyön ohjaus- ja koordinaatiotoimintaan	79 000
Alueelliseen perhekuntoutukseen	745 000
Baby blues – toimintaan	220 000
Jussi-toimintaan	488 000
Turvakotien lasten avokriisityöhön	80 000
Families First – kriisiperhetyöhön	160 000
Miesten keskuksen toimintaan	341 000
Alma-keskuksen toimintaan	140 000
Liiton ja jäsenyhdistysten asiakastietojärjestelmän hankintaan	50 000
Hoito-ohjelmaan päihdeongelmallisille äideille	2 448 000
Vauvana elämä alkaa – projektiin	100 000
Vaiettu naiseus – projektiin	148 000
Äiti-lapsityön kehittämiseen vankilassa	100 000
Parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukemiseen (Miina-projekti)	40 000
Yhteensä	5 782 000

Ray-avustuksia käytettiin 2.404.682,75 euroa liiton toimintaan ja 4.666.277,13 euroa jäsenyhdistysten toimintaan.

Lasten Päivän Säätiön avustusta saatiin liiton toimintaan 348.000 euroa. Lasten Päivän Säätiön tarkoituksena on huvipuistotoimintaa harjoittamalla kerätä varoja suomalaiselle lastensuojelutyölle. Säätiö jakaa vuosittain avustusta kuudelle perustajajärjestölle, joissa yksi on Ensi- ja turvakotien liitto.

Yhteisvastuukeräyksen 2004 tuottoja käytettiin Tosi-projektiin 151.657,92 euroa. Oikeusministeriön vuonna 2007 rikosentorjuntahankkeiden tukemiseen myöntämä määräraha 4.000 euroa käytettiin Nettiturvakodin sivujen kääntämiseen englanniksi ja venäjäksi. Kansan Sivistysrahasto myönsi Työväen Kukkasrahastosta 1.500 euron suuruisen apurahan ensi- ja turvakotityön perinnetiedon tallentamiseen.

Kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin Pietarissa, Murmanskissa ja Istanbulissa käytettiin lähialue- ja kehitysyhteistyötukea yhteensä 44.120,17 euroa. Stiftelsen 7:nde Mars Fonden -säätiö myönsi 3.000 euroa Pietari-hankkeen omavastuuosuuteen.

Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukan tuotot olivat 371.095,23 euroa. Tästä arvonlisäverovelvollisen myynnin osuus oli 179.931,46 euroa.

Liiton jäsenmaksu oli 85 euroa jäsenyhdistykseltä. Yhteisökannatusjäsenmaksun suuruus oli 500 euroa ja henkilökannatusjäsenmaksun 50 euroa. Jäsenyhdistyksiä oli vuoden lopussa 28, kannatusjäseniä liitolla ei ole.

Osuuskunta Tradeka-yhtymä lahjoitti 45.000 euroa käytettäväksi Katkaise ketju II -projektiin, jossa tarjotaan osallistumisen ja vaikuttamisen väyliä väkivaltaa kokeille lapsille ja nuorille.

Metallityöväen liitto lahjoitti 30.000 euroa kohdennettavaksi lasten parissa tehtävään työhön. Lahjoitus ohjattiin edelleen Pienperheyhdistykselle, Pohjois-Karjalan ensikoti ry:lle ja Lapsen Kengissä ry:lle lasten leirien, ryhmien ja avointen kohtaamispaikkojen toimintaan.

Metos Oy lahjoitti 5.000 euroa käytettäväksi lasten leikkikalujen ja liikuntavälineiden hankintaan. Lisäksi Metos Oy osallistui jäsenyhdistysten keittiöhenkilökunnan koulutuspäivien toteuttamiseen ja antoi tuotelahjoituksen koulutuskeskus Sopukkaan.

Pricewaterhouse Coopers Oy lahjoitti joululahjarahana 10.000 euroa, joka käytetään vuonna 2009 Asiaa lastensuojelusta -nettisivujen tuottamiseen.

Monster Oy jatkoi Nettiturvakodin toiminnan tukemista lahjoittamalla tähän tarkoitukseen 6.600 euroa. Meidän perhe -lehti lahjoitti Huuda Hyvää -nettihuuto-kaupan tuoton 1.760 euroa.

Vakuutusyhtiö Turva lahjoitti joululahjarahana 2.000 euroa turvakotitoiminnan tukemiseen.

Rautatieläisten liitto lahjoitti 1.000 euroa ensikotiäitien tukemiseen.

Liiton toimintaa ovat tukeneet myös Kansallisteatterin Othello-näytelmän näyttelijät, Kaarina Juote, DeLaval Oy, Katja Maidell Ruokarumba-kirjan myyntituotoilla ja Auroran kappelin perhekerhon äidit. Vaaka ry:n kautta lahjoitettiin WSOY:n lasten kirjakerhon kirjoja, Cosmopolitan lehti lahjoitti kosmetiikkatuotteita ja Suomen Nuorkauppakamari keräsi hyväntekeväisyystapahtuman yhteydessä leluja. Kaikki tavaralahjoitukset toimitettiin edelleen jäsenyhdistysten asiakasperheille.

Testamenttilahjoituksena liitto vastaanotti Pirkko Linnea Annikki Mustakan kaan omaisuuden yhdessä Kansan Sivistysrahaston kanssa. Liitto sai osuutenaan puolet eli 51.407,58 euroa.

Iines, Elli, Lahja ja Veikko Helinin rahaston tuotto oli 30.830,35. Rahaston tarkoituksena on tukea ensisijaisesti Pohjois-Suomessa asuvien yksinhuoltajien koulutusta ja työllistämistä.

Tilinpäätöksen mukaiset liiton toiminnan kulut olivat 3.502.477,91 euroa ja taaseen loppusumma 2.051.925,44 euroa. Tilikauden ylijäämä oli 145.159,88 euroa. Tilikauden tulokseen vaikutti liiton vastaanottama testamenttilahjoitus sekä se, että henkilöstökulut jäivät budjetoitua alhaisemmiksi henkilökunnassa tapahtuneiden muutosten vuoksi. Toimintavuoden lopussa maksettiin pois Ilmarisen takaisinmaksulaina 92.470,31 euroa ja lyhennettiin Helinin omakatteisen rahaston lainaa 50.000 euroa.

10. Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukka

Koulutus- ja perhekuntoutuskeskus Sopukka tukee liitossa ja sen jäsenyhdistyksissä tehtävää työtä. Se tarjoaa viihtyisät tilat, majoituksen ja ruokailumahdollisuuden koulutus-, perhekuntoutus- ja virkistystoiminnalle. Sopukka sijaitsee Sipoon Östersundomissa, josta kulkuyhteydet Helsinkiin ovat hyvät. Rakennusten pinta-ala on 1065 neliötä ja tontin 1,3 hehtaaria. 24 majoitushuoneessa on 48 vuodepaikkaa.

Liitto ja jäsenyhdistykset käyttivät Sopukkaa vakiintuneeseen tapaan. Jäsenyhdistysten asiakasperheiden viiden vuorokauden pituisia perhekuntoutuskursseja järjestettiin yhdeksän. Yhdistysten henkilökunnan koulutustilaisuuksia ja työkokouksia liitto järjesti 28 Koulutusvuorokausia kertyi 53. Jäsenyhdistykset järjestivät asiakasperheilleen Sopukassa 17 tilaisuutta, joissa vuorokausia oli yhteensä 32.

Sopukan majoitus- ja tarjoilupalvelut ja kokoustilojen vuokraaminen muille kuin liitolle ja jäsenyhdistyksille oli vuoden 2008 alusta arvonnalisäverollista. Keskusta käytettiin enemmän kuin edellisvuonna ja se tuotti noin 13 prosenttia enemmän. Siitä huolimatta Sopukan tulos poistojen ja hallintokulujen ositusten jälkeen on alijäämäinen.

11. Tulevat haasteet

Edunvalvontaan painetta

Suomalaisen sosiaalipolitiikan tutkijat ovat useissa tutkimuksissa todenneet, että 1990-laman jälkeen tehtyjen poliittisten päätösten takia yhteiskunnallinen eriarvoisuus vain lisääntyy. Vauraus on keskittynyt ja pienituloisten tulot ovat kehittyneet heikosti. Siksi aiempaa selvästi useampi on suhteellisesti köyhä. Suhteellinen köyhyys johtuu muun muassa vähimmäisetuuksien pienuudesta. Köyhyys näyttää yhä enemmän periytyvän sekä auttajien havaintojen että tilastojen perusteella. Köyhiä lapsia on huolestuttavan paljon.

Näin on ollut taloudellisen nousun ja vahvan talouden aikana. Kuluvan vuoden alussa talous kääntyi voimakkaaseen laskuun, minkä vaikutukset näkyvät seuraavina vuosina. Palveluiden käyttöä supistetaan jo. Kansalaiset arvostavat kuitenkin edelleen sosiaali- ja terveyspalveluja ja vaativat, että vaikeuksiin joutuneista on pidettävä huolta. (Kansalaisbarometri, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 2009). Taloudellisen todellisuuden ja ihmisten avun tarpeen välinen kuilu alkaa syvetä.

Liitto tekee vaikuttamistyötä erityisesti lasten köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntymistä vastaan. Sekä Vauvana elämä alkaa- että Katkaise ketju -hankkeissa tutkitaan ylisukupolvista lastensuojeluasiakkuutta ja tuotetaan materiaalia vaikuttamistoiminnan perustaksi.

Päihdeongelmaisten raskaana olevien naisten hoitojärjestelmän (Pidä kiinni -ensikodit ja -avopalveluyksiköt) pysyvä valtiollinen rahoitus on vielä avoin. Rahoituksen varmistamiseksi on vielä vaikutettava valtionhallintoon ja eduskunnan päätäjiin. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanossa on vaikutettava siihen, että turvakodit saavat pysyvän perusrahoituksen.

Palveluja vai elinkeinotoimintaa

Sekä liiton että yhdistysten toimintaympäristö muuttuu monella tavoin. Kunta- ja palvelurakennemuutos (Paras-hanke) etenee eri puolilla maata eri tahtiin ja aiheuttaa epävarmuutta palvelujen tuottajille. Yhteiset käsitteet puuttuvat: mitä ovat perus-, erityis- ja lähipalvelut; mitä ovat terveydenhuoltoa lähellä olevat sosiaalihuollon palvelut ja mitä laajan väestöpohjan sosiaalihuollon palvelut. Sitä, mikä on yhdistysten palveluiden asema kuntien ja muiden palveluntuottajien joukossa, selkiytetään yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Tilaaaja–tuottaja-mallin ottaminen käyttöön kunnissa on vielä kesken ja ostopalvelusopimusten tekeminen on joillakin paikkakunnilla hidasta. Selkiytymistä ja myönteistäkin kehitystä on kyllä tapahtunut. Yhdistysten talous ei kuitenkaan kestä pitkää sopimuksetonta jaksoa. Verottaja tulkitsee omalla tavallaan sitä, mitkä palvelut ovat elinkeinotoimintaa ja mitkä yleishyödyllisiä.

Kun yhdistykset neuvottelevat palveluiden ostamisesta kuntien kanssa, palveluiden tuotteistaminen ja niiden laatu ovat tärkeitä. Liiton ja yhdistysten on huolehdittava palvelujen laadusta ja kehitettävä niiden sisältöä niin, että ne vastaavat asiakkaiden tarpeisiin. Järjestölle ominainen joustavuus sekä kansalaistoiminnan vahvuudet ammatillisen työn rinnalla on myös käytettävä neuvotteluissa hyväksi. Liiton oman toiminnan laadun kriteerit valmistuvat syksyyn mennessä.

Raha-automaattiyhdistys on alkanut selkiinnyttää kriteerejä, joiden perusteella se myöntää yleisavustusta. Liiton vuoro on kevään aikana. RAY ei tue palveluita, joiden hoitaminen on kunnan velvollisuus tai joiden järjestämisestä kilpaillaan. Jäsenyhdistysten palveluista suurin osa on ainutlaatuisia ja ne on tarkoitettu sellaiselle marginaaliryhmälle, että liiketoiminnalla ei niiden hoitamisessa välttämättä ole toimintaedellytyksiä. Liitto osallistuu palvelujärjestelmän rahoituksesta käytävään keskusteluun ja erilaisten tuotantotapojen arviointiin järjestöjen ja kuntien kanssa.

Kehittämistyö ja asiantuntijuus kansalaisjärjestössä

Uusi lastensuojelulaki on ollut voimassa kaksi vuotta. Käytännössä lain noudattaminen ei kaikilta osin ole onnistunut. Kunnissa ei ehditä käsitellä lastensuojeluilmoitusten kasvavaa määrää, aikarajoja on vaikea pitää ja huostaanottopäätökset viipyvät hallinto-oikeuksissa. Kun lastensuojelu kunnissa kriisiytyy, se heijastuu järjestön lastensuojelutyöhön. Asiakkaiden on vaikeampi saada apua ja sen saaminen kestää pidempään. Siten kuntoutumiseen tarvittava aika vain pitenee. Liiton ja jäsenyhdistysten lastensuojelutyön painopiste on ollut korjaavassa työssä ja kriisiauttamisessa. Asiakkaat ovat paljon apua tarvitsevia, monen ongelman vyyhdissä eläviä, pitkäaikaista tukea tarvitsevia lapsiperheitä, joten työmenetelmiä on kehitettävä jatkuvasti. Menetelmien kehittäminen liittyy yhdistyksissä tehtävään asiakastyöhön ja asiakkaiden toimintakyvyn edistämiseen.

Kansalaisjärjestö voi hyvin vahvistaa asiakkaiden osallisuutta, vaalia yhteisöllisyyttä ja hyödyntää vertaisuutta. Järjestö ei ainoastaan tuota ostopalveluja. Rakennamme siltoja ammatillisen työn ja kansalaistoiminnan välille. Vahvistamme kansalaistoiminnan rakenteita ja kehitämme sen sisältöä.

Määräaikaisista toiminnoista Families First-, Vauvana elämä alkaa- ja Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa -hankkeet ovat päättymässä. Tarvitsemme edelleen vaativan vauvatyön osaamisen keskittymää. Sen on koordinoitava vauvatyön kehittämistä yhdistyksissä ja valvottava haavoittuvissa oloissa elävien lapsiperheiden asioita päätöksenteossa ja palvelujärjestelmässä.

Uusia haasteita ovat muun muassa tiedon tuottaminen maahanmuuttajanaisten raskaudesta ja synnytyksestä kulttuurisidonnaisena tapahtumana; lapsen edun arvioinnin menetelmät; päihdeperheissä elävien lasten palvelujärjestelmän toimivuus sekä nettiturvakodin muuttaminen interaktiiviseksi välineeksi perhe- ja lähisuhdeväkivallan eri osapuolten auttamisessa.

*Ritva Karinsalo
toimitusjohtaja*

TULOSLASKELMA 1.1.–31.12.2008

Varsinainen toiminta	2008	2007
<i>Tuotot</i>		
Ray-avustukset	1 908 682,75	1 695 184,27
Ray-avustukset yhdistyksille	4 666 277,13	4 676 493,43
Sosiaali- ja terveysministeriö	22 416,11	
Oikeusministeriö	4 000,00	
UM, kehitysyhteistyötuki	14 309,50	9 614,28
UM, lähialueyhteistyötuki	29 810,67	12 451,00
Yhteisvastuukeräystuotot	151 657,92	206 182,11
Sopukan tuotot	369 710,70	317 483,80
Muut tuotot	201 878,24	76 081,70
<i>Tuotot yhteensä</i>	<u>7 346 326,91</u>	<u>7 015 906,70</u>
<i>Kulut</i>		
Henkilöstökulut	1 715 818,08	1 751 286,47
Poistot	24 905,45	15 426,48
Muut kulut	1 714 874,26	1 318 124,85
	<u>3 455 597,79</u>	<u>3 084 837,80</u>
Ray-avustukset yhdistyksille	4 666 277,13	4 676 493,43
<i>Kulut yhteensä</i>	<u>8 121 874,92</u>	<u>7 761 331,23</u>
<i>Kulujäämä</i>	-775 548,01	-745 424,53
Varainhankinta		
<i>Tuotot</i>		
Jäsenmaksut	2 380,00	2 380,00
Lasten Päivän Säätiö	348 000,00	336 000,00
Muut tuotot	89 370,16	18 597,48
<i>Tuotot yhteensä</i>	<u>439 750,16</u>	<u>356 977,48</u>
<i>Kulut</i>	<u>34 285,25</u>	<u>9 748,79</u>
	<u>405 464,91</u>	<u>347 228,69</u>
<i>Kulujäämä</i>	-370 083,10	-398 195,84
Sijoitus- ja rahoitustoiminta		
<i>Tuotot</i>	31 837,85	12 063,26
<i>Kulut</i>	<u>12 594,87</u>	<u>12 460,26</u>
	<u>19 242,98</u>	<u>-397,00</u>
<i>Kulujäämä</i>	-350 840,12	-398 592,84
Omakatteiset rahastot		
<i>Tuotot</i>	30 939,49	11 136,62
<i>Kulut</i>	<u>30 939,49</u>	<u>11 136,62</u>
	0,00	0,00
Yleisavustukset		
Raha-automaattiyhdistys	496 000,00	456 000,00
Tilikauden tulos	145 159,88	57 407,16
Tilikauden ylijäämä	145 159,88	57 407,16

T A S E 31.12.2008

V A S T A A V A A

	2008	2007
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa-alueet	60 450,66	60 450,66
Rakennukset ja rakennelmat	211 904,66	214 661,81
Koneet ja kalustot	8 856,31	11 808,42
Muut aineelliset hyödykkeet	9 164,39	9 164,39
	<u>290 376,02</u>	<u>296 085,28</u>
Sijoitukset		
Käyttöomaisuusosakkeet	701 660,16	701 660,16
Muut osakkeet ja osuudet	2 540,77	5 937,37
	<u>704 200,93</u>	<u>707 597,53</u>
OMAKATTEISTEN RAHASTOJEN VARAT	356 913,04	276 082,69
VAIHTO-OMAISUUS		
Valmiit tuotteet	2 319,85	
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Myyntisaamiset	26 309,94	15 905,20
Siirtosaamiset	131 989,91	122 945,59
Muut saamiset	1 093,04	447,29
	<u>159 392,89</u>	<u>139 298,08</u>
Rahat ja pankkisaamiset	538 722,71	651 834,68
	<u>2 051 925,44</u>	<u>2 070 898,26</u>
V A S T A T T A V A A		
OMA PÄÄOMA		
Omakatteiset rahastot	436 913,04	406 082,69
Käyttötarkoitukseltaan vapaat rahastot	73 790,00	73 790,00
Toimintapääoma	892 420,13	835 012,97
Tilikauden ylijäämä	145 159,88	57 407,16
	<u>1 548 283,05</u>	<u>1 372 292,82</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Eläkelainat	92 470,31	
Lyhytaikainen		
Eläkelainat	6 960,13	
Saadut ennakot	102 755,69	93 646,32
Ostovelat	51 893,96	38 930,95
Muut lyhytaikaiset velat	34 071,56	32 968,94
Siirtovelat	314 921,18	433 628,79
	<u>503 642,39</u>	<u>606 135,13</u>
	<u>2 051 925,44</u>	<u>2 070 898,26</u>

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Ensi- ja turvakotien liitto ry:n liittokokoukselle

Olemme tarkastaneet Ensi- ja turvakotien liitto ry:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. - 31.12.2008. Tilinpäätös sisältää tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot.

Liittohallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Liittohallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että ne antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Liittohallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyskärsiä ja että liittohallitus ja toimitusjohtaja ovat toimineet yhdistyslain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsityksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös, joka osoittaa ylijäämää 145.159,88 euroa, ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhdistyksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista sekä vastuuvapauden myöntämistä liittohallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 30. päivänä maaliskuuta 2009

Kai Salmivuori HTM
Tilintarkastusrengas Oy
Paasivuorenkatu 2 C, 00530 HELSINKI

Jari Etelämaa, HTM
Tilintarkastus J. Etelämaa Oy
Hankasuontie 5, 00390 HELSINKI

LIITTEET

Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistykset vuonna 2008 kotipaikkakuntineen ja perustamisvuosineen

Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhistys ry, Lappeenranta, 1996
Etelä-Pohjanmaan Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Kauhajoki, 2003
Helsingin ensikoti ry, Helsinki, 1936
Kaatatut Lapset ry, Helsinki, 1997
Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissyhistys ry, Hämeenlinna, 1997
Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry, Jyväskylä, 1946
Kokkolan ensi- ja turvakoti ry, Kokkola, 1999
Kuopion Ensikotiyhdistys ry, Kuopio, 1946
Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Kotka, 1946
Lahden ensi- ja turvakoti ry, Lahti, 1946
Lapin ensi- ja turvakoti ry, Rovaniemi, 1953
Lapsen Kengissä ry, Joroinen, 1996
Naisten Apu Espoossa ry, Espoo, 1979
Oulun ensi- ja turvakoti ry, Oulu, 1945
Pienperheyhdistys ry, Helsinki, 1968
Pohjois-Karjalan ensikoti ry, Outokumpu, 1959
Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Pori, 1945
Pääkaupungin Turvakoti ry, Helsinki, 1978
Raahen ensi- ja turvakoti ry, Raahе, 1987
Suomen vanhusten turvakotiyhdistys ry, Helsinki, 1990
Tampereen ensi- ja turvakoti ry, Tampere, 1945
Turun ensi- ja turvakoti ry, Turku, 1945
Vaasan ensi- ja turvakoti – Vasa mödra och skyddshem ry, Vaasa, 1947
Vantaan Turvakoti – Vanda Skyddshem ry, Vantaa, 1978
VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry, Mikkeli, 1999
Vuoksenlaakson Ensi- ja turvakoti ry, Imatra, 1948
Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Iisalmi, 1998
Äidit irti synnytyksenmasennuksesta ÄIMÄ ry, Vantaa, 1998

Liittohallituksen jäsenet 2008

Puheenjohtaja Virpa Puisto

Varapuheenjohtaja Virpi Dufva, Helsingin ensikoti ry

Jäsenet

Katriina Hämäläinen, Pääkaupungin turvakoti ry
Tuula Ervelius, Oulun ensi- ja turvakoti ry
Susanna Huovinen, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry
Margit Isomäki, Vaasan ensi- ja turvakoti - Vasa mödra och skyddshem ry
Ulla Koskinen-Laine, Lahden ensi- ja turvakoti ry
Raija Kotilainen, VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry, Mikkeli
Sisko Seppälä, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry, Kotka
Tuula Vätäinen, Kuopion Ensikotiyhdistys ry

Varajäsenet

Tarja Jokinen, Pienperheyhdistys ry, Helsinki
Hanna Lampimäki, Kaapatut Lapset ry
Helena Tiuraniemi, Lapin ensi- ja turvakoti ry

Henkilöstö 31.12.2008

kehittämispäällikkö Maarit Andersson
 vauvaperhetyöntekijä Sari Hellstén
 suunnittelija Antti Heikkinen
 suunnittelija Tanja Henttonen
 kriisityöntekijä Sirpa Hopiavuori
 projektipäällikkö Riitta Hyytinen
 toimistosiihteerii Kirsi Jääskeläinen 30.6. asti
 kehittämispäällikkö Susanna Kalavainen
 talouspäällikkö Kirsti Kaleva
 toimitusjohtaja Ritva Karinsalo
 toimistonhoitaja Tarja Kilpinen
 suunnittelija Marianne Kuorelahti
 tutkija-kehittäjä Sinikka Kuosmanen
 kriisityöntekijä Visa Kuusikallio
 järjestöpäällikkö Riitta Lampelto 6.2. asti
 toimitussiihteerii Essi Lehtinen
 projektipäällikkö Erja Lohtander
 toiminnanohjaaja Tarja Moilanen
 projektityöntekijä Eeva Myllys 31.8. asti
 kehittämispäällikkö Helena Niemi
 vs. kehittämispäällikkö Tanja Noponen 1.9.–31.12.
 kehittämispäällikkö, 1.6. alkaen tutkija-kehittäjä Auli Ojuri
 kehittämispäällikkö Mikko Oranen
 kehittämispäällikkö Jussi Pulli
 kriisityöntekijä Ari Pusa
 emäntä Tuula Pääläinen
 kriisityöntekijä Merja Rankinen
 tiedottaja Mikko Savelainen
 projektisiihteerii Riitta Savolainen
 vauvaperhetyöntekijä Leena Sjöberg
 emäntä Raija Tauriainen
 vauvaperhetyöntekijä Miika Tervo 31.1. asti
 taloussiihteerii Sari Timperi, Niemi 1.9. alkaen
 toimistosiihteerii Ulli Toiviainen
 keittäjä Aino Tuukkanen
 projektipäällikkö Hannele Törrönen
 projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen 31.8. asti
 projektityöntekijä Jaana Wikgren, 26.9. alkaen
 järjestöpäällikkö Oona Ylönen, 1.8. alkaen

Toimikunnat 2008

Kotona tehtävän lastensuojelun perhetyön toimikunta

puheenjohtaja, liittohallituksen varajäsen Ulla Pullola, Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissiihteerii ry

jäsenet

erikoistutkija Kaija Hänninen, Stakes
 toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry/
 Tosi-projekti
 vastaava sosiaalityöntekijä Liisa Korhonen, Pääkaupungin Turvakoti ry
 toiminnanjohtaja Marjo-Riitta Koskimies, Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissiihteerii ry
 lehtori Alli Rinne, Lahden ensi- ja turvakoti ry
 siihteerii, kehittämispäällikkö Helena Niemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Väkivaltatyön toimikunta

puheenjohtaja, liittohallituksen varapuheenjohtaja Katriina Hämäläinen, Pääkaupungin Turvakoti ry
 varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 toiminnanjohtaja Sirkku Mehtola, VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry
 toiminnanjohtaja Eija Paloheimo, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry
 projektipäällikkö Hannele Törrönen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 kehittämispäällikkö Auli Ojuri, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 kehittämispäällikkö Mikko Oranen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 kehittämispäällikkö Jussi Pulli, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 lasten ja nuorten psykologi Eija Keränen, Pääkaupungin Turvakoti ry
 esimies Ritva Tistelgren, Lahden ensi- ja turvakoti ry
 Jussi-työntekijä Timo Aarnivala, Turun ensi- ja turvakoti ry

Julkaisutoimikunta

Puheenjohtaja, hallituksen puheenjohtaja Virpa Puisto, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 toiminnanjohtaja, Jaana Vaittinen, Kymenlaakson Ensi- ja turvakotiyhdistys ry
 toimitusjohtaja, Esikon päätoimittaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 kehittämispäällikkö, Helena Niemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 tiedottaja Mikko Savelainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
 siihteerii Esikon toimitussiihteerii, Essi Lehtinen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Ohjausryhmät

Miesten keskuksen johtoryhmä

puheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Jussi Pulli, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toimitusjohtaja Lasse Murto, A-klinikkasäätiö
johtaja Outi Ruishalme, Suomen Mielenterveysseura
toimitusjohtaja Hannu Puttonen, Y-Säätiö
sihteeri, toimistos sihteeri Kirsi Jääskeläinen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Pidä kiinni -projektin johtoryhmä

puheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toiminnanjohtaja Eija Paloheimo, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry
puheenjohtaja Eeva Immonen, Lapsen Kengissä ry
toiminnanjohtaja Maija Jäntti, Turun ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Marita Loukiainen, Kokkolan ensi- ja turvakoti ry
johtaja Marketta Kolari, Ensikoti Pihla, Kuopion Ensikotiyhdistys ry
projektisuunnittelija Marianne Kuorelahti, Ensi- ja turvakotien liitto ry
toiminnanjohtaja Kirsi-Maria Manninen, Helsingin ensikoti ry
toiminnanjohtaja Pirjo Kairakari, Lapin ensi- ja turvakoti ry
projektipäällikkö Riitta Hyytinen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, projektisihteeri Riitta Savolainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Totisesti toisenlainen elämä – TOSI -projektin johtoryhmä

puheenjohtaja, hallituksen puheenjohtaja Virpa Puisto, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
suunnittelija Taina Heino, Tyynelän kuntoutus- ja kehittämiskeskus
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
projektipäällikkö Eeva-Kaarina Veijalainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
keräysjohtaja Kalle Kuusimäki, Kirkkopalvelut ry
johtaja Ilkka Mattila, Kirkkopalvelut ry
johtaja Seppo Lusikka, Kirkkohallitus
ylihoitaja Sirkka Paavilainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
johtaja Seppo Sulkko, Tyynelän kuntoutus- ja kehittämiskeskus
projektipäällikkö Anne Viljanen, Kirkkopalvelut ry

Vaiettu naiseus -projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, hallituksen puheenjohtaja Virpa Puisto, Ensi- ja turvakotien liitto ry
puheenjohtaja Katriina Hämäläinen, Pääkaupungin Turvakoti ry
toiminnanjohtaja Sari Laaksonen, Pääkaupungin Turvakoti ry
toiminnanjohtaja Marjo-Riitta Koskimies, Kanta-Hämeen perhetyön kehittämissyhdystys ry
toiminnanjohtaja Arja Saarinen, Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Auli Ojuri, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, projektipäällikkö Hannele Törrönen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Vauvana elämä alkaa -projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, liittohallituksen jäsen Tuula Ervelius, Oulun ensi- ja turvakoti ry
ensikodin johtaja Jaana Tuomi-Karen, Helsingin ensikoti ry
toiminnanjohtaja Marita Loukiainen, Kokkolan ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Marja Keto, Lahden ensi- ja turvakoti ry
toiminnanjohtaja Arja Sutela, Oulun ensi- ja turvakoti ry
toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Susanna Kalavainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
kehittämispäällikkö Mikko Oranen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
Alma-keskuksen johtaja Sinikka Kuosmanen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
projektipäällikkö Erja Lohtander, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, suunnittelija Tanja Henttonen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Äiti-lapsityön kehittäminen vankilassa -projektin ohjausryhmä

puheenjohtaja, toimitusjohtaja Ritva Karinsalo, Ensi- ja turvakotien liitto ry
johtaja Kaisa Tammi-Moilanen, Vanajan vankila
apulaisjohtaja Susanna Schugk, Hämeenlinnan vankila
erikoissuunnittelija Karoliina Taruvuori, Riihimäen vankila/sijoittajayksikkö
vankeinhoidon esimies Leena Salomäki, Hämeenlinnan vankila
kehittämispäällikkö Maarit Suomela, Kriminaalihuollon tukisäätiö
apulaisjohtaja Ulla Lehtinen, Kriminaalihoitolaitos/Riihimäki
suunnittelija Mervi Janhunen, Pikassos
tutkija Rosi Enroos, Tampereen yliopisto
kehittämispäällikkö Maarit Andersson, Ensi- ja turvakotien liitto ry
sihteeri, kehittämispäällikkö Susanna Kalavainen, Ensi- ja turvakotien liitto ry

Liiton jäsenyydet keskusjärjestöissä ja muissa yhteisöissä vuonna 2008

Lastensuojelun keskusliitto
Ritva Karinsalo hallituksen jäsen

Lasten Päivän Säätiö
Ritva Karinsalo hallituksen jäsen

Raha-automaattiyhdistys

Sosiaalialan Työnantaja- ja Toimialaliitto
Ritva Karinsalo hallituksen jäsen

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Suomen Leikki- ja Lelumuseon Ystävät ry
Katriina Hämäläinen hallituksen jäsen

Suomen Mielenterveysseura
Eeva Immonen valtuuston jäsen

Terveiden edistämisen keskus

Työväen Sivistysliitto

Työväen Kukkarahasto
Ritva Karinsalo hoitokunnan jäsen

Asema4 kiinteistöyhtiö
Kirsti Kaleva hallituksen jäsen

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin
Oona Ylönen hallituksen jäsen

Päihdehuollon Valtakunnallinen Yhteistyöryhmä
Maarit Andersson

